

Regional tillväxt

19

Förslag till statsbudget för 2010

Regional tillväxt

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Utgiftsområde 19 Regional tillväxt	9
2.1	Omfattning.....	9
2.2	Utgiftsutveckling	10
2.3	Skatteutgifter.....	11
2.4	Mål	12
2.5	Resultatredovisning	12
2.5.1	Resultat	12
2.5.2	Analys och slutsatser	36
2.6	Revisionens iakttagelser.....	39
2.7	Politikens inriktning	39
2.8	Budgetförslag	48
2.8.1	1:1 Regionala tillväxtåtgärder	48
2.8.2	1:2 Transportbidrag	50
2.8.3	1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007– 2013	50

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet.....	10
2.2 Härledning av ramnivån 2010–2012, utgiftsområde 19 Regional tillväxt	10
2.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad, utgiftsområde 19 Regional tillväxt.....	10
2.4 Skatteutgifter netto	11
2.5 Övergripande indikatorer	12
2.6 Daglönesumma per anställd.....	13
2.7 Arbetsökande inkl. personer i åtgärder	13
2.8 Beslutade medel från anslaget 33:1 Regionala tillväxtåtgärder 2008 fördelat på respektive län och den nationella strategins prioriteringar.....	22
2.9 Indikativ fördelning 2007–2013 mellan de största prioriterade områdena i de regionala strukturfondsprogrammen samt beslut t.o.m. 2008	23
2.10 Beslut och utbetalningar inom EG:s strukturfondsprogram 2007–2013.....	24
2.11 Tilldelade medel, beslut och utbetalningar inom EG:s strukturfondsprogram 2000–2006	26
2.12 Fördelning av resurser mellan basverksamhet och projektverksamhet för lokala och regionala resurscentra för kvinnor åren 2003–2008	27
2.13 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionala företagsstöd 2005–2008 ¹	28
2.14 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan, kommunala samverkansorganen i Kalmar och Gotlands län samt Nutek under 2008 fördelade på län	29
2.15 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län 2006–2008	32
2.16 Antal arbetsställen och anställda i företag som erhållit regionalt transportbidrag 2008.....	32
2.17 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd beviljade 2008	32
2.18 Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknad sysselsättningsökning för de regionala företagsstöden åren 2005–2008	33
2.19 Stöd till kommersiell service fördelat på län åren 2005–2008.....	34
2.20 Regional projektverksamhet – Kommersiell service fördelat på län 2008	34
2.21 Anslagsutveckling.....	48
2.22 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	49
2.23 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	49
2.24 Anslagsutveckling.....	50
2.25 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Transportbidrag.....	50
2.26 Anslagsutveckling.....	50
2.27 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	51
2.28 Härledning av anslagsnivån 2010–2012 för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	52

Diagramförteckning

2.1 Total finansiering av regional projektverksamhet 2008 per anslag/medfinansier, i tusental kronor och procent.....	21
2.2 Total finansiering av regional projektverksamhet 2008 fördelat på nationella strategins prioriteringar, i tusental kronor och procent.....	21

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 2 600 000 000 kronor under 2011–2018 (avsnitt 2.8.1),
2. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013* besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 4 345 000 000 kronor under 2011–2015 (avsnitt 2.8.3),
3. för budgetåret 2010 anvisar anslagen under utgiftsområde 19 *Regional tillväxt* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	Ramanslag	1 495 837
1:2 Transportbidrag	Ramanslag	498 864
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	Ramanslag	1 425 000
Summa		3 419 701

2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar huvudsakligen medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av central och regional projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd, samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Dessutom omfattar utgiftsområdet vissa insatser med anledning av försvarsomställningen. Dessa är finansierade av äldreanslaget 33:6 *Insatser med anledning av försvarsomställningen*.

Regional tillväxtpolitik omfattar betydligt fler åtgärder än de som finansieras av de anslag som ingår inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Regionala hänsynstaganden och åtgärder inom i princip samtliga utgifts- och politikområden är sammantaget av avgörande betydelse för den regionala utvecklingen och för möjligheterna att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken.

Dessa åtgärder finns främst inom regional tillväxtpolitik, näringspolitik, de delar av forskningspolitiken som avser utveckling av innovationssystem, utbildningspolitik, arbetsmarknadspolitik, transportpolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, kulturpolitik, miljöpolitik, energipolitik, bostadspolitik, politikområdet IT, elektronisk kommunikation och post, utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande, integrationspolitik samt allmänna bidrag till kommuner.

Inom utgiftsområdet fanns myndigheten Glesbygdsverket, vilken avvecklades den 31 mars 2009. Verksamheten som bedrevs vid myndigheten har övergått till Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys).

Myndigheter och organ, som har ansvar och uppgifter inom den regionala tillväxtpolitiken, är bl.a. de regionala självstyrelseorganen, samverkansorganen, länsstyrelserna, Tillväxtverket, Verket för innovationssystem (Vinnova), Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), universitet och högskolor, Arbetsförmedlingen, Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA), Banverket, Vägverket, Rikstrafiken, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Luftfartsverket, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Fiskeriverket, Sametinget, Statens kulturråd, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Boverket, Post- och telestyrelsen (PTS), Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (ISA) samt Sveriges exportråd.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet
Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	1 470	1 546	1 499	1 496	1 496	1 496
1:2 Transportbidrag	594	499	425	499	449	449
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	187	1 450	1 273	1 425	1 450	1 294
<i>Äldreanslag</i>						
2009 1:3 Glesbygdsverket	26	7	7	0	0	0
2008 33:05 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	513	0	0	0	0	0
2006 33:06 Insatser med anledning av försvarsom- ställningen	9	0	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 19 Regional tillväxt	2 799	3 502	3 205	3 420	3 395	3 239

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utfallet uppgick till cirka 2 799 miljoner kronor för budgetåret 2008. Anslagna medel uppgick till cirka 3 393 miljoner kronor.

Anslagna medel för 2009 uppgår till cirka 3 502 miljoner kronor inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utgiftsprognosen uppgår till cirka 3 205 miljoner kronor. Ramen för utgiftsområdet föreslås för 2010 uppgå till 3 420 miljoner kronor samt beräknas för 2011 uppgå till 3 395 miljoner kronor och för 2012 till 3 239 miljoner kronor.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2010–2012, utgiftsområde 19 Regional tillväxt
Miljoner kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	3 502	3 502	3 502
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	0	0	1
Beslut	-75	-100	-256
Överföring till/från andra utgiftsområden	-7	-7	-7
Övrigt			
Ny ramnivå	3 420	3 395	3 239

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed pris- och löneomräkning.

Tabell 2.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad, utgiftsområde 19 Regional tillväxt
Miljoner kronor

	2010
Transfereringar ¹	3 270 932
Verksamhetsutgifter ²	147 866
Investeringar ³	427
Summa ramnivå	3 419 226

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2008 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Tabell 2.4 Skatteutgifter netto

Miljoner kronor

	Prognos 2009	Prognos 2010
Regional nedsättning av egenavgifter	70	70
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	400	410
Elförbrukning i vissa kommuner	920	930
Bidrag till regionala utvecklingsbolag	-	-
Summa	1 390	1 410

Med ett streck "-" menas att avvikelserna inte kunnat beräknas.

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter.

Regional nedsättning av egenavgifter

Vid beräkning av egenavgifter får en enskild näringsidkare med fast driftsställe i stödområde A göra ett avdrag med 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 180 000 kronor, dvs. högst 18 000 kronor per år. Fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet är undantagna från nedsättningen på grund av EG-regler. Skatteutgiften avser egenavgifter.

Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter

Arbetsgivare med fast driftsställe i stödområde A får göra ett avdrag med 10 procent av avgiftsunderlaget, dock med högst 7 100 kronor per kalendermånad. Nedsättningen gäller inte för kommuner, landsting, statliga myndigheter, statliga affärsdrivande verk eller registrerade trossamfund. Vidare är fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet undantagna från nedsättningen på grund av EG-regler. Skatteutgiften avser arbetsgivaravgifter.

Elförbrukning i vissa kommuner

Normen för skatt på el utgörs av den skattesats som merparten av de svenska hushållen betalar. Den uppgår till 28,2 öre/kWh 2009. I samtliga kommuner i Västerbottens, Norrbottens och Jämtlands län, samt kommunerna Sollefteå, Ånge och Örnsköldsvik i Västernorrlands län, Ljusdal i Gävleborgs län, Torsby i Värmlands län samt Malung, Mora, Orsa och Älvdalen i Dalarnas län är dock skattesatsen nedsatt till 18,6 öre/kWh. Skatteutgiften uppgår till 9,2 öre/kWh.

Bidrag till regionala utvecklingsbolag

Avdrag får göras för bidrag som lämnas till regionalt utvecklingsbolag. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

2.4 Mål

Målet för politiken är *Utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft*. Den regionala tillväxtpolitiken omfattar betydligt fler åtgärder än de som finansieras av de anslag som ingår i utgiftsområde 19 Regional tillväxt. För en utförlig beskrivning av politikens mål se budgetpropositionen för 2008, utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Sett utifrån utgiftsområdesindelningen läggs resultatredovisningens fokus på åtgärder som i huvudsak finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt och dess medfinansiering. Effekter av regional hänsyn inom andra utgifts- och politikområden samt regionala effekter av tvärsektorieell styrning av olika politikområden är emellertid av särskild betydelse för måluppfyllelsen.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Resultat

Resultatredovisningen är disponerad enligt följande: Politiken följs upp med ett antal indikatorer som på en övergripande nivå mäter utvecklingen i landets regioner. Resultatredovisningen inleds därför med ett avsnitt om utvecklingen i Sveriges regioner.

Regionala hänsynstaganden inom andra utgiftsområden och politikområden samt tvärsektorieell styrning av olika politikområden har varit av särskild betydelse för måluppfyllelsen. I avsnittet *Strategier för regional tillväxt* redovisas följaktligen olika insatser som genomförts för ökad samordning mellan olika politikområden för hållbar regional tillväxt. Här redovisas den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013, tematiska myndighetsgrupper samt regionala utvecklingsprogram.

Den regionala tillväxtpolitiken genomförs bl.a. via ett antal program och verktyg på läns- eller flerlänsnivå. I det följande avsnittet, *Program och verktyg för regional tillväxt*, redovisas därför regional projektverksamhet, regionala tillväxtprogram, EG:s strukturfondsprogram, central projektverksamhet, regionala företagsstöd samt regionala serviceprogram. Av resultatredovisningen framgår även resultaten i form av ett

antal indikatorer kopplade till genomförandet. Resultaten redovisas, där så är möjligt, utifrån prioriteringar i den nationella strategin.

Utvecklingen i Sveriges regioner

För att följa utvecklingen i landets regioner används huvudindikatorerna daglönesumma per anställd samt arbetssökande inklusive personer i åtgärder som en snabb indikator för att mäta de regionala effekterna av den ekonomiska krisen. Dessutom refereras i texterna till ett antal indikatorer inom områden som bl.a. relaterar till prioriteringar i den nationella strategin. Två indikatorområden som studerats specifikt är servicenivå och miljö. I tabell 2.5 redovisas indikatorerna fördelat på indikatorområde/ prioritering i den nationella strategin.

Tabell 2.5 Övergripande indikatorer

Indikatorområde/ prioritering i den nationella strategin	Indikatorer
Huvudindikatorer	– Daglönesumma per anställd – Arbetssökande inkl. personer i åtgärder
Innovation och förnyelse	– Snabbväxande företag per invånare – Nya arbetsställen per invånare
Kompetensförsörjning och arbetskraftsutbud	– Andel med eftergymnasial utbildning – Matchning på arbetsmarknaden (efter yrke) – Förvärvsintensitet
Tillgänglighet	– Arbetspendling över kommungräns
Servicenivå	– Restid till livsmedelsbutik – Restid till serviceställe för post – Avstånd till grundskola
Miljö	– Koldioxidutsläpp per invånare – Kväveoxidutsläpp per invånare

Indikatorerna belyser, där så är möjligt, den senaste tioårsperioden. Analysen baseras på en rapport från Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS): "Indikatorer för uppföljning av regional

utveckling" (N2008/3618/RT) samt uppgifter från Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser 2009.

Utvecklingen beskrivs för de sju s.k. regionfamiljerna storstadsregioner, regionala centra med universitet, övriga regionala centra, lokala varuproducerande centra, lokala tjänsteproducerande centra, små varuproducerande regioner och små tjänsteproducerande regioner. Regionfamiljerna är uppbyggda av lokala arbetsmarknadsregioner som har likartade utvecklingsförutsättningar. I rapporten Regionernas tillstånd 2008, ITPS, A2009:005, framgår vilka lokala arbetsmarknadsregioner som ingår i respektive regionfamilj.

Huvudindikatorer

Tabell 2.6 Daglönesumma per anställd

Regionfamilj	Förändring 1998–2007 %	Belopp per förvärvs-arbe- tande 2007 Kr
Storstadsregioner	17	287 796
Regionala centra med universitet	15	244 574
Övriga regionala centra	15	241 911
Lokala varuproducerande centra	16	243 838
Lokala tjänsteproducerande centra	15	228 201
Små varuproducerande regioner	15	235 588
Små tjänsteproducerande regioner	15	217 953
Riket	16	263 525

Källa: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Rikets totala daglönesumma per anställd har ökat med 16 procent från 1998 till 2007. Ökningen av daglönesumman per anställd var störst i storstadsregionerna. Den lägsta ökningen över den aktuella tidsperioden återfinns hos lokala varuproducerande centra, regionala centra med universitet och små tjänsteproducerande regioner. För perioden 1998–2007 var ökningen större för kvinnor än för män i samtliga regionfamiljer. År 2007 hade dock kvinnor fortfarande en väsentligt lägre daglönesumma per anställd än män, vilket är särskilt påtagligt i storstadsregionerna.

Tabell 2.7 Arbetsökande inkl. personer i åtgärder

Regionfamilj	Förändring 1 kv 2008- 1 kv 2009 i %	Antal arbetsökande 1 kvartalet 2009
Storstadsregioner	26	121 407
Regionala centra med universitet	25	63 864
Övriga regionala centra	33	77 750
Lokala varuproducerande centra	37	11 103
Lokala tjänsteproducerande centra	30	13 825
Små varuproducerande regioner	37	10 269
Små tjänsteproducerande regioner	29	12 435
Riket	29	311 208

Källa: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.

Att studera antalet arbetsökande innebär att man får en bild av hur många som kan antas stå utanför arbetsmarknaden. Här används denna indikator med syftet att i någon mån söka fånga regionala effekter som den ekonomiska krisen, vilken inleddes i slutet på 2008, fört med sig. I de presenterade uppgifterna finns ett mörkertal, vilket utgörs av exempelvis de personer som av olika anledningar inte anmält sig till arbetsförmedlingen, men som ändå saknar sysselsättning.

Jämförs första kvartalet för respektive år över en längre tidsperiod framgår det att Sverige haft en trend med ett minskat antal arbetsökande, även om vissa år visat på ökningsrelativt föregående år. Det totala antalet arbetsökande i Sverige första kvartalet 2009 var 311 208 individer, vilket innebar en ökning av antalet arbetsökande med 29 procent jämfört med samma period 2008. Ökningen är generellt sett större för män än för kvinnor och gäller särskilt för de mer industribetonade delarna av landet. Detta är dock fortfarande betydligt färre arbetsökande än vad som var fallet 1998.

I jämförelsen mellan första kvartalet 2008 och första kvartalet 2009 finns även ett mönster som indikerar att det skulle kunna vara de regioner och kommuner med mindre befolkning som fått en något större grupp arbetsökande relativt regioner och kommuner med mer tätboende och större befolkning. Detta skulle dock även kunna förklaras av den generellt större befolkningsminskning som de befolkningsmässigt mindre regionerna har än de med en större befolkning.

Lokala och små varuproducerande regioner är de som står för den största förändringen över aktuell period samtidigt som de mindre tjänsteproducerande regionerna står för genomsnittliga förändringar. Att det förhåller sig på det viset

torde kunna förklaras med att de varuproducerande regionerna är mer konjunkturkänsliga än de tjänsteproducerande regioner som domineras av offentlig sektor.

Innovation och förnyelse

Under detta tema används indikatorerna *andelen snabbväxande företag* och *antalet nya arbetsställen per invånare i åldersgruppen 20–64 år*.

Snabbväxande företag indikerar nytänkande och kreativitet. Det är storstadsregionerna som har det största antalet arbetsställen tillhörande snabbväxande företag per invånare. Gapet till övriga regionfamiljer är relativt stort. Sett till förändringen mellan 1998 och 2006 har andelen snabbväxande företag per invånare ökat i alla regionfamiljer, utom storstadsregionerna, där antalet sjunkit med 3 procent. Ökningen i små tjänsteproducerande regioner har varit markant störst.

Antalet arbetsplatser som skapats på regional nivå ger en bild av marknadens dynamiska och innovativa kapacitet. Små tjänsteproducerande regioner har haft flest nya arbetsställen 2007 relativt befolkningens storlek, 19 nya arbetsställen per 1 000 invånare. Samma siffra för storstadsregionerna är 17. För riket som helhet var det 15 nya arbetsställen per 1 000 invånare.

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

I detta tema används indikatorerna *andel av befolkning i åldern 20–64 år med eftergymnasial utbildning*, *svag matchning på arbetsmarknaden* och *förvärvsintensitet*.

Storstadsregionerna hade 2007 den högsta andelen invånare med minst tre års eftergymnasial utbildning, 27 procent. Storstadsregionerna stod även för den största ökningen motsvarande 11 procentenheter mellan 1998 och 2007. Nivån ökade i samtliga regionfamiljer under undersökningsperioden. Andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning på 3 år eller längre är större än vad som är fallet för män i samtliga regionfamiljer.

Matchningsindikatorn anger storleken på den regionala arbetsmarknadens oförmåga till matchning i förhållande till den regionala potentiella arbetskraften utifrån standarden för svensk yrkesklassificering. Matchningen i relation till den potentiellt yrkesverksamma befolkningen regionvis var 2007 som svagast i storstadsregionerna. Övriga regioner ligger förhållandevis nära varandra.

Förvärvsintensiteten visar respektive regions befolkning som förvärvsarbetar i åldersgruppen 20–64 år i relation till regionens totala befolkning i denna åldersgrupp. Förvärvsintensiteten var 2007 högst i lokala varuproducerande centra, 82 procent, och lägst i storstadsregioner, 77 procent. I alla regionfamiljer är förvärvsintensiteten högre för män än för kvinnor. Studeras förändringen sedan 1998 står det klart att små tjänsteproducerande regioner haft den största ökningen av förvärvsintensiteten, 6 procent. Lägst ökning har storstadsregionerna haft.

Tillgänglighet

Till detta tema används en indikator för *arbetspendling över kommungräns*. Denna indikator visar på en fortsatt regionförstoring, vilken stärker arbetsmarknadernas funktionssätt och bidrar till en ökad regional konkurrenskraft. Fler pendlare kan vara ett tecken på ett högt efterfrågetryck på arbetsmarknaden samt på allt mer specialiserade arbetsmarknader.

Mellan 1998 och 2007 har antalet personer som arbetspendlar över kommungräns ökat något. Antalet pendlingsrörelser över kommungräns är störst i storstadsregioner och minst i små tjänsteproducerande regioner. Detta torde dock till en del ha sin förklaring i att storstadsregioner generellt sett består av till ytan mindre och fler kommuner än vad små tjänsteproducerande regioner gör. Män pendlar i större utsträckning än vad kvinnor gör.

Viss statistik för bredbandstillgänglighet redovisas under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Miljö

Till miljötemat används indikatorerna *absoluta utsläpp för koldioxid* och *kväveoxid* samt *totala utsläpp relativt befolkning*. Utsläppen av koldioxid ger en uppfattning om energiförbrukningen, även om mixen av energislag också är betydelsefull. Kväveoxidutsläppen ger en bild av miljöpåverkan.

I absoluta tal har Sveriges utsläpp av koldioxid minskat med 3 procent mellan åren 2000 och 2007. Minskningen kan främst tillskrivas minskad användning av olja för uppvärmning samt utbyggnad av fjärrvärmenätet. Utsläppen av koldioxid är relativt koncentrerade till tre storstadskommuner och ytterligare sju kommuner med tung industri. Dessa står för drygt en tredjedel av alla utsläpp.

Merparten av kväveoxidutsläppen härrör från trafiken, främst person- och lastbilar. De totala

utsläppen till luft av kväveoxider har under perioden minskat med 26 procent. Detta har uppnåtts genom åtgärder främst inom vägtrafiken, i första hand genom skärpta avgaskrav på personbilar och tunga fordon. Utsläppsminskningen motverkas dock av att trafiken ökar. Utsläppen av kväveoxider är mindre koncentrerad än koldioxidutsläppen. De tio kommuner som har de största utsläppen står för knappt en femtedel av alla utsläpp. I början av 1990-talet började utsläppen av kväveoxider minska och utsläppen förväntas fortsätta minska ytterligare i takt med att fordonsparken byts ut.

Servicenivå

Till detta tema används indikatorerna *restid till livsmedelsbutik*, *restid till serviceställe för post* och *avstånd till grundskola*.

Antalet dagligvarubutiker i landet har minskat under flera decennier, vilket har ökat avståndet till närmaste butik betydligt för många människor i olika landsbygdsområden. Ungefär 7 600 personer hade 2008 längre än 20 minuters bilfärd till sin närmaste butik, vilket är 2 300 personer fler än år 2002. Av dessa 7 600 personer hade cirka 1 150 dessutom längre än 30 minuter till sin närmaste butik, vilket är nästan 300 personer fler än 2002. De längsta avstånden berör i huvudsak personer bosatta i skogslänen. I ovanstående siffror ingår inte de cirka 31 800 personer som bor på öar utan fast landförbindelse i Sveriges skärgårdar. Av öborna har cirka 21 procent, cirka 6 700 personer, inte livsmedelsaffär på den ö där de bor.

Under de senaste åren har det skett stora förändringar på drivmedelsområdet. Marknaden är under omstrukturering och oljebolag har slagits samman. Under 2008 minskade antalet försäljningsställen för bensin och diesel från knappt 3 600 till cirka 3 250¹, en minskning med knappt 10 procent. Sedan 2002 har antalet försäljningsställen minskat med närmare 20 procent².

För de allra flesta är tillgängligheten till postservice god, cirka 96 procent av landets befolkning har kortare än 10 minuter till närmaste fasta serviceställe för postservice 2008. Inom 20 minuter når cirka 99,7 procent av befolkningen det

närmaste servicestället. Drygt 23 000 personer har mellan 20 och 30 minuter och knappt 5 000 personer har 30 minuter eller längre till det närmaste servicestället. Förändringarna från 2006 är endast marginella. De riktigt långa avstånden berör nästan enbart personer bosatta i skogslänen. Utöver de med långa avstånd till ett fast serviceställe för post där kunder kan skicka brev och paket, finns det cirka 11 700 personer på öar utan fast landförbindelse som inte har ett postserviceställe på den ö där de bor.

Totalt betjänas drygt 730 000 hushåll och 14 000 andra postmottagare av lantbrevbärare 2008. Dessa hushåll är fördelade på drygt 2 200 lantbrevbärlinjer³. I vissa områden och på vissa orter som omfattats av Post- och telestyrelsens upphandling av grundläggande betaltjänster kommer Postens lantbrevbäring även fortsättningsvis att utföra dessa tjänster, nu på uppdrag av Ica Banken AB och KI Kuponginlösen AB. Personer som är över 80 år eller har en funktionsnedsättning och bor i landsbygd har i vissa fall kunnat få posten utdelad vid bostaden och tillgång till grundläggande betaltjänster även om de bor långt ifrån lantbrevbärens ordinarie färdväg genom så kallad utsträckt service.

Av de elever som gick i årskurs 1 t.o.m. 6 i grundskolan 2007 hade drygt 7 700 elever eller cirka 1,3 procent en mil eller mer till sin skola. Det är 2 000 elever färre än 2002. Drygt 900 elever hade mer än två mils resa till skolan vilket jämfört med 2002 är en minskning med 70 elever.

Utöver detta fanns även drygt 2 000 barn mellan 7–12 år som bodde på öar utan fast landförbindelse år 2007. Av dessa saknar cirka 20 procent, drygt 400 elever, skola på den ö där de bor.

Möjligheten att använda IT och elektroniska kommunikationer med tillräcklig kapacitet och kvalitet har stor betydelse såväl samhällsekonomiskt som för företag, individer och offentlig verksamhet. Undersökningar visar att Sverige generellt sett har en god tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet, men att det finns begränsningar i tillgängligheten vilket gör att tusentals hushåll och företag saknar tillgång till bredband.

¹ Svenska Petroleum Institutet.

² I underlaget saknas uppgifter om de s.k. vita mackarna dvs. mackar som inte tillhör någon kedja.

³ Post- och Telestyrelsen, Service och konkurrens 2009.

Strategier för regional tillväxt

Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013

Den nationella strategin och dess prioriteringar är vägledande för det regionala tillväxtarbetet, innefattande bl.a. regionala utvecklingsprogram och regionala tillväxtprogram. Den anger vidare riktlinjer för genomförandet av EG:s strukturfondsprogram i Sverige. Strategin utgör en plattform för helhetssyn och tvärspektoriell styrning för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning och är vägledande för nationella myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet, dvs. även för insatser som finansieras utanför utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Strategins fyra prioriteringar omfattar alla regioner, men de ska anpassas till regionala och lokala förutsättningar. Dessa är:

- *Innovation och förnyelse*
- *Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud*
- *Tillgänglighet*
- *Strategiskt gränsöverskridande samarbete*

Regionala utvecklingsprogram, regionala tillväxtprogram och regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning (Europeiska regionala utvecklingsfonden) utgör betydelsefulla instrument vid genomförandet av lokala och regionala prioriteringar och insatser. Nationella myndigheter som medverkar i det regionala tillväxtarbetet har bidragit till strategins genomförande.

Strategisk uppföljning av den nationella strategin

Under 2009 genomförs en strategisk uppföljning av den nationella strategin i syfte att belysa regeringens och regionernas arbete för konkurrenskraft och hållbar tillväxt. Uppföljningen ska bidra till att förstärka det fortsatta arbetet med att implementera strategin och utgöra underlag för rapportering till Europeiska kommissionen senast i december 2009. Uppföljningen baseras på politiska dialoger på regional nivå och tjänstemannadialoger med samtliga län. Dessutom sker ett territoriellt analysarbete, uppföljningar och utvärderingar av strukturfondsprogram, uppföljningar av regionala utvecklingsprogram, exempel från regionala program samt uppföljning av de

tematiska myndighetsgrupperna och det nationella forumet.

De politiska dialogerna har genomförts vid fem tillfällen under februari–april 2009 på olika platser i landet. Näringsministern har fört samtal med kommunala och regionala politiker liksom representanter för näringsliv, akademi, den sociala ekonomin och arbetsmarknadens parter om utmaningar, möjligheter och verktyg i det regionala tillväxtarbetet. Cirka 500 personer har medverkat vid mötena. De utmaningar som genomgående lyfts fram av ovan nämnda aktörer är behovet av att säkra kompetensförsörjning och arbetskraftsutbud, minska ungdomsarbetslösheten, skapa regional attraktivitet och kreativa regionala mötesplatser, miljö- och klimatomställningen samt stärka samordningen av nationella myndigheter på regional nivå.

Den nationella strategin med dess prioriteringar fungerar enligt de regionala företrädarna väl som underlag till utformningen av regionala strategier och program. Generellt anses också verktygen för regionalt tillväxtarbete finnas på plats, även om vissa regionala företrädare har efterfrågat ett större mandat och ansvarsområde. Vikten av ett regionalt ledarskap för samordning, prioritering och kraftsamling har betonats vid samtliga möten.

Under februari–april 2009 har Näringsdepartementet träffat samtliga län för enskild dialog. Länen har representerats av länsstyrelsen samt regionala självstyrelseorgan, kommunala samverkansorgan eller kommunförbund och lands-ting. Dialogerna har fokuserat på den nationella strategins implementering i det regionala tillväxtarbetet men också omfattat bredare samtal i frågor som rör län och regioner ur ett utvecklingsperspektiv.

Generellt konstaterades vid dialogerna att lågkonjunkturen bidragit till ett utökat och förbättrat samarbete på regional nivå med ökad delaktighet från näringslivet. Länen har utnyttjat sina befintliga regionala utvecklings- och tillväxtprogram och prioriterat nya projekt och insatser inom ramen för dessa för att möta konjunkturunedgången. Länen har även kunnat genomföra insatser tidigare än planerat.

Vid näst intill samtliga dialoger lyftes följande utmaningar fram av länen: säkerställande av kompetensförsörjning och arbetskraftsutbud, behovet av regionalt ledarskap, vikten av god tillgänglighet och infrastruktur, de framtida demografiska utmaningarna, den finansiella krisens

påverkan på det regionala tillväxtarbetet, utmaningarna att bidra till att skapa ett konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv samt behovet av att säkerställa och utveckla energiförsörjning och behovet av miljömställning. Behovet av regional samordning av kompetensförsörjning och behovet av samordning av arbetsmarknads-, utbildnings- och regional tillväxtpolitik för insatser på regional nivå lyftes särskilt fram. Därutöver betonades vikten av fortsatt samordning inom Regeringskansliet för frågor med bäring på den hållbara regionala tillväxten.

Regeringen har uppdragit åt länsstyrelserna och ett tjugotal andra myndigheter att redovisa hur de medverkar till genomförandet av den nationella strategin. Uppdraget redovisades bl.a. i juli 2009. Av redovisningarna framgår bl.a. att myndigheternas engagemang i det regionala tillväxtarbetet har ökat och utvecklats genom att myndigheterna och regionala aktörer samverkar på olika sätt. Flertalet myndigheter som har uppdraget deltar aktivt i samverkan med andra myndigheter och aktörer exempelvis genom medverkan i regionala projekt och medfinansiering, analyser och kunskapsstöd, stöd i regionala tillväxtprocesser, kartläggningar av regionala utvecklingsstrategier och program samt erfarenhetsutbyte och seminarier med länen utifrån deras olika förutsättningar. Denna samverkan har bl.a. lett till en ökad kunskap i myndigheterna och bland regionala aktörer om varandras roller, mål och arbetssätt. Dessa myndigheter har även utvecklat samarbete med andra nationella myndigheter inom ramen för olika regeringsuppdrag.

Ett mindre antal myndigheter har även utarbetat strategier för regionalt tillväxtarbete i myndigheten samt utvecklat nya arbetssätt och samverkansformer med regionala aktörer. Det konstateras dock att denna samverkan behöver utvecklas ytterligare för att effektivisera dels myndigheternas arbete för regional tillväxt, dels det regionala tillväxtarbetet.

Tvärsektoriellt samarbete för regional tillväxt – Tematiska myndighetsgrupper

Regeringen (Näringsdepartementet) har gett ett tjugotal myndigheter och organisationer uppdraget att stärka det tvärsektoriella samarbetet för regional tillväxt (N2007/5727/RT). I uppdraget ingick att myndigheterna skulle utveckla samverkansformer med regionala och lokala aktörer. Uppdragets syfte var att bidra till ett tvärsektoriellt arbetssätt och en mer samordnad stat

i samverkan med lokala och regionala aktörer. Tre myndighetsgrupper bildades med utgångspunkt i den nationella strategins prioriteringar, *innovation och förnyelse, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud* och *tillgänglighet*. Uppdraget slutredovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2009.

Uppdraget har resulterat i en ökad kunskap bland de nationella myndigheterna om varandras verksamhet och roll. Kunskapen har även ökat bland myndigheterna om regionala aktörers mål och prioriteringar samt om länsstyrelsens roll som samordnare av statlig verksamhet. Det har skapats en ökad förståelse för hållbara regionala tillväxtfrågor och deras betydelse för olika saksområden.

I *innovations och förnyelsegruppen* har arbetet fokuserat på samverkansprocessen med regionala aktörer och samverkansprojekt mellan nationella myndigheter och regionala aktörer. Projekten handlar bl.a. om vindkraftsutbyggnad, biogasframställning och utveckling av natur- och kulturvärden samt utvecklingen av kulturella och kreativa näringar. Som ett resultat av den samverkan med regionala aktörer som uppdraget inneburit konstateras att det finns behov av att nationella myndigheter är tydligare i sin roll och med vad de kan bidra med i det regionala tillväxtarbetet. Det finns behov av att regionerna på motsvarande sätt är tydliga med sina mål och prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet. Gruppen menar vidare att det finns behov av gemensamma arenor för dialog och utbyte av kunskap mellan den regionala och nationella nivån.

Myndighetsgruppen *kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud* har identifierat att deltagande myndigheters regelverk inte är koordinerade och konstaterar att en grundläggande förutsättning för samverkan är att berörda myndigheter har kunskap om varandras regelverk och uppdrag. Det påpekas i detta sammanhang att det inte finns några krav på samverkan i regleringsbrev för de myndigheter som ansvarar för utbildning av olika slag. Gruppen konstaterar att viss lagstiftning hindrar samverkan och ett optimalt utnyttjande av utbildningsresurser. Gruppens slutsatser är att det är nödvändigt att ge högre status åt den tvärsektoriella samverkansformens arbetssätt i stort eftersom man också anser att det är en omöjlighet för ett enskilt politikområde eller en enskild myndighet att

ensamt klara av ett helt uppdrag inom arbetsmarknads- eller utbildningspolitiken.

Myndighetsgruppen för *tillgänglighet* lyfte fram behovet av en mer formaliserad nationell samverkan om tillgänglighet mellan i första hand trafikverken, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Tillväxtverket, Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) och representanter för länsstyrelserna. Samarbetet bör enligt gruppen fokusera på utveckling av offentliga planeringsprocesser så att dessa kan samordnas bättre. Nationella myndigheter bör vidare stödja de regionalt planeringsansvariga organisationerna vid exempelvis framtagandet av regionala utvecklingsprogram. Arbetet, anser gruppen, behöver behandla frågor om tillgänglighet för näringsliv och arbetsmarknad, utbildning, kommersiell och offentlig service, vård, kultur, fritid, m.m. Gruppen menar även att analyser av hur kommunikationssystemen tillgodoser olika gruppers behov av tillgänglighet till olika samhällsfunktioner behöver utvecklas.

För att bidra till ett ökat lärande och erfarenhetsutbyte inom ramen för uppdraget har regeringen i december 2008 anlitat ett konsultbolag för att följa upp arbetet i grupperna. Resultaten av uppföljningen presenteras i rapporten *Uppföljning av de tematiska myndighetsgrupperna – Är grupperna ett bra redskap att stärka det tvärssektoriella samarbetet för hållbar regional tillväxt?* (N2008/8438/RT). I uppföljningen låg att följa upp och ge en samlad bild av uppdraget samt att skapa underlag för en vidareutveckling av uppdrag och insatser för att stärka tvärssektoriell samverkan mellan nationella myndigheter. I uppföljningen konstateras bl.a. att uppdragets inriktning och uppläggning inte varit helt och hållet ändamålsenligt. Samverkansprocesser tar tid att utveckla och ett öppet formulerat uppdrag som detta ställer stora krav på myndigheterna att enas kring en helhetssyn kring regionala tillväxtfrågor vilket visat sig vara svårt. Enligt flera av myndigheterna krävs en tydligare styrning från regeringen. Det finns enligt uppföljningen åtgärder som myndigheterna också kan göra för att främja samverkan, som att tydligare förankra uppdrag kring samverkan i styr- och referensgrupper och ställa större resurser till förfogande. Slutligen konstateras att myndigheternas intresse av att samverka påverkas av deras tidigare erfarenheter och graden av myndigheternas engagemang beror av i vilken utsträckning

den anses bidra till vad de anser vara den s.k. kärnverksamheten.

Nationellt forum

Utgångspunkten för samverkansprocesser och dialoger mellan nationell och regional nivå är den nationella strategins prioriteringar och de regionala utvecklingsprogrammen. Regeringen har genom inrättandet av ett nationellt forum skapat en arena för kontinuerlig politisk dialog mellan nationella och regionala företrädare om frågor av betydelse för hållbar regional tillväxt. Politiska företrädare från samtliga län deltar och har i uppdrag att även finna former för lokal och regional förankring.

Nationellt forum har sedan maj 2007 träffats vid åtta tillfällen för att föra en dialog kring strategiskt gränsöverskridande samarbete, EU:s sammanhållningspolitik, tillgänglighet och regionförstoring, lokala och regionala aktörers bidrag till att uppnå målen i Lissabonstrategin, innovation och förnyelse, landsbygdsutveckling samt arbetskrafts- och kompetensförsörjning.

Strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder

När regeringen 2006 deklarerade att den skulle utarbeta en nationell strategi för att stärka utvecklingskraften på landsbygden inleddes omedelbart ett systematiskt och strategiskt arbete för att uppnå detta. Arbetet har genomförts i en omfattande process, i vilken de flesta departement har deltagit. Regeringen har undan för undan fattat en mängd beslut inom olika politikområden. Det finns därför ett landsbygds-perspektiv och åtgärder med betydelse för landsbygdsområden i en rad förslag till riksdagen liksom i utredningsdirektiv, myndighetsuppdrag och andra regeringsbeslut under de senaste åren. På detta sätt har regeringen tagit ett unikt samlat grepp om landsbygdsfrågorna. Genom en ökad helhetssyn och samordning inom Regeringskansliet har arbetet med frågor av betydelse för landsbygderna stärkts.

Regeringen har också informerat riksdagen om det strategiska arbetet i form av en skrivelse, *En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder* (skr. 2008/09:167). I denna slår regeringen fast sin positiva syn på Sveriges landsbygder och klargör sin syn på en rad områden som är viktiga för att ta tillvara landsbygdernas möjligheter till utveckling och hållbar tillväxt. I skrivelsen ges en samlad bild av en rad viktiga åtgärder för landsbygderna som har genomförts

eller håller på att genomföras. Skrivelsen pekar också framåt genom att regeringen presenterar åtgärder som utreds eller förbereds samt frågor som är viktiga att analysera vidare. Dessutom presenteras organisatoriska åtgärder och andra aktiviteter som genomförts för att säkerställa ett fortsatt starkt engagemang för landsbygdsfrågorna, inte minst inom Regeringskansliet.

Kulturella och kreativa näringar

Den fördjupade samverkan mellan kulturpolitiken samt regionala tillväxtpolitiken och näringspolitiken har vidareutvecklats. Strategiska myndigheter och institutioner har fått regeringens uppdrag att arbeta med kulturella och kreativa näringar. Den handlingsplan för kulturella och kreativa näringar som regeringen avser att fatta beslut om kommer att bidra med ytterligare kunskap och underlag för områdets fortsatta utveckling.

Regionala utvecklingsprogram

De regionala utvecklingsprogrammen (RUP) utgör samlade strategier för ett eller flera läns regionala tillväxtarbete. Utvecklingsprogrammets syfte är att binda samman olika planeringsprocesser med betydelse för en hållbar regional utveckling och tillväxt och underlätta samverkan mellan länen. De regionala utvecklingsprogrammen ligger till grund för regionala strukturfondsprogram, territoriella program, regionala tillväxtprogram och andra relevanta program och insatser på regional nivå. Ansvariga för utarbetandet av regionala utvecklingsprogram är regionala självstyrelseorgan, samverkansorgan eller länsstyrelsen i län utan dessa organ.

Tillväxtverket har 2009 i rapporten Regionalt tillväxtarbete med fokus på attraktivitet och det goda livet gjort en uppföljning av de regionala utvecklingsprogrammen. Denna visar att samtliga län i dag har ett regionalt utvecklingsprogram och att de i stor utsträckning uppdateras och är viktiga verktyg i det regionala tillväxtarbetet. Enligt 19 av 21 län är överensstämmelsen mellan målen och prioriteringarna i länets regionala utvecklingsprogram och prioriteringarna i den nationella strategin stor eller mycket stor. De flesta län har dock bredare prioriteringar än den nationella strategin.

Utifrån en samlad genomgång av samtliga regionala utvecklingsprogram, som genomförts av Regeringskansliet (Näringsdepartementet) har följande omvärldstrender och utmaningar identifierats som återkommande; de framtida demo-

grafiska utmaningarna, globaliseringens och internationaliseringens ökade krav på omställning, behovet av att säkra kompetensförsörjning och arbetskraftsutbud, säkerställa och utveckla energiförsörjning och behovet av miljöomställning, ökad rörlighet samt hälsofrågornas betydelse för hållbar tillväxt.

Prioriteringar och insatsområden i RUP reflekterar de utmaningar och omvärldstrender som beskrivits ovan och är relativt lika mellan länen. De prioriteringar och utvecklingsområden som dominerar är arbetsmarknad och kompetensförsörjning, innovation, förnyelse och entreprenörskap, tillgänglighet inklusive infrastruktur, attraktivitet och god livsmiljö inklusive kultur, turism och upplevelser samt folkhälsa, hållbar utveckling, regionalt ledarskap samt internationell och gränsöverskridande samverkan.

Tillväxtverkets uppföljning visar vidare att 19 av 21 län har handlingsinriktade program kopplade till de regionala utvecklingsprogrammen. Vanligast förekommande är program angående infrastruktur och kommunikationer som finns i 17 län samt program för kultur i 14 län och miljö i 14 län. Uppföljningen visar även att 13 län i dag har ett regionalt tillväxtprogram och att ytterligare ett flertal län har regionala tillväxtprogram under framtagande. I samtliga 21 län finns också regionala genomförandestrategier för det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013. Dessa har kopplingar till andra övergripande planer på länsnivå. Ytterligare exempel på program som finns i ett antal län är program för integration och jämställdhet.

Program och verktyg för regional tillväxt

Regional projektverksamhet

Medel för regional projektverksamhet har beviljats på den regionala nivån av länsstyrelser, samverkansorgan och regionala självstyrelseorgan. Enligt förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken ska den regionala projektverksamheten bedrivas i enlighet med de regionala utvecklingsprogrammen, de regionala tillväxtprogrammen och de regionala strukturfondsprogrammen för konkurrenskraft och sysselsättning. Av förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete framgår att regionala tillväxtprogram kan utarbetas inom ramen för det regionala tillväxtarbetet.

Samtliga insatser som inkluderas i redovisningen av regional projektverksamhet är finansierade av anslaget 33:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. De är dessutom ofta även finansierade av anslaget 33:6 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013*. Andra finansörer är bl.a. statliga myndigheter, regionala självstyrelseorgan, samverkansorgan och privata aktörer. Samtliga insatser som inkluderas i redovisningen är samfinansierade. Finansieringen har delats upp i enlighet med prioriteringarna i den nationella strategin.

I diagram 2.1 redovisas den totala volymen av beslutade medel om regional projektverksamhet för 2008 per anslag/medfinansör. Den uppgår till cirka 5 025 miljoner kronor. Av finansieringen kommer bl.a. 39 procent (cirka 2 000 miljoner kronor) från statliga medel, 36 procent (cirka 1 782 miljoner kronor) från EU-medel⁴ och 9 procent (cirka 466 miljoner kronor) från privat finansiering.

Av de statliga medlen utgör anslaget 33:1 *Regionala tillväxtåtgärder*, som bl.a. beslutades av länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan, 16 procent (cirka 828 miljoner kronor) och övrig statlig finansiering⁵ 23 procent (cirka 1 172 miljoner kronor) de största finansörerna.

De största finansörerna inom övrig statlig finansiering är universitet/högskolor cirka 264 miljoner kronor, Almi Företagspartner AB cirka 249 miljoner kronor, Vinnova cirka 102 miljoner kronor, Nutek cirka 90 miljoner kronor samt Banverket cirka 36 miljoner kronor.

I diagram 2.2 redovisas fördelningen av den totala finansieringen av regional projektverksamhet 2008 fördelat på den nationella strategins prioriteringar. Huvudsaklig prioritering har varit *Innovation och förnyelse* som utgjort 80 procent (cirka 3 995 miljoner kronor) av beloppet. Därefter följer *Tillgänglighet* med 10 procent (cirka 504 miljoner kronor), *Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud* med 5 procent (cirka 245

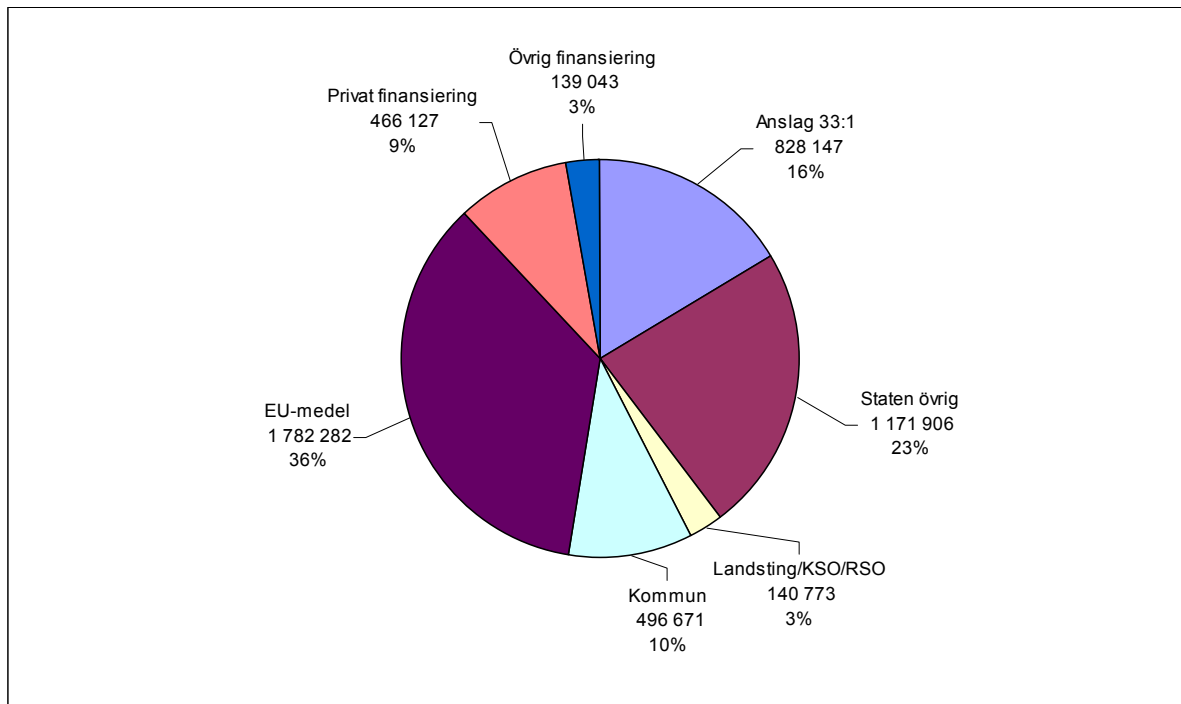
miljoner kronor), och *Strategiskt gränsöverskridande samarbete* med 5 procent (cirka 266 miljoner kronor) av beloppet.

I tabell 2.8 redovisas beslutade projektmedel 2008 inom anslaget 33:1 *Regionala tillväxtåtgärder* fördelat på respektive län och nationella strategins prioriteringar.

⁴ Med EU-medel avses främst medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 inklusive medel från program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet, Europeiska socialfonden perioden 2007–2013 och landsbygdsprogrammet 2007–2013.

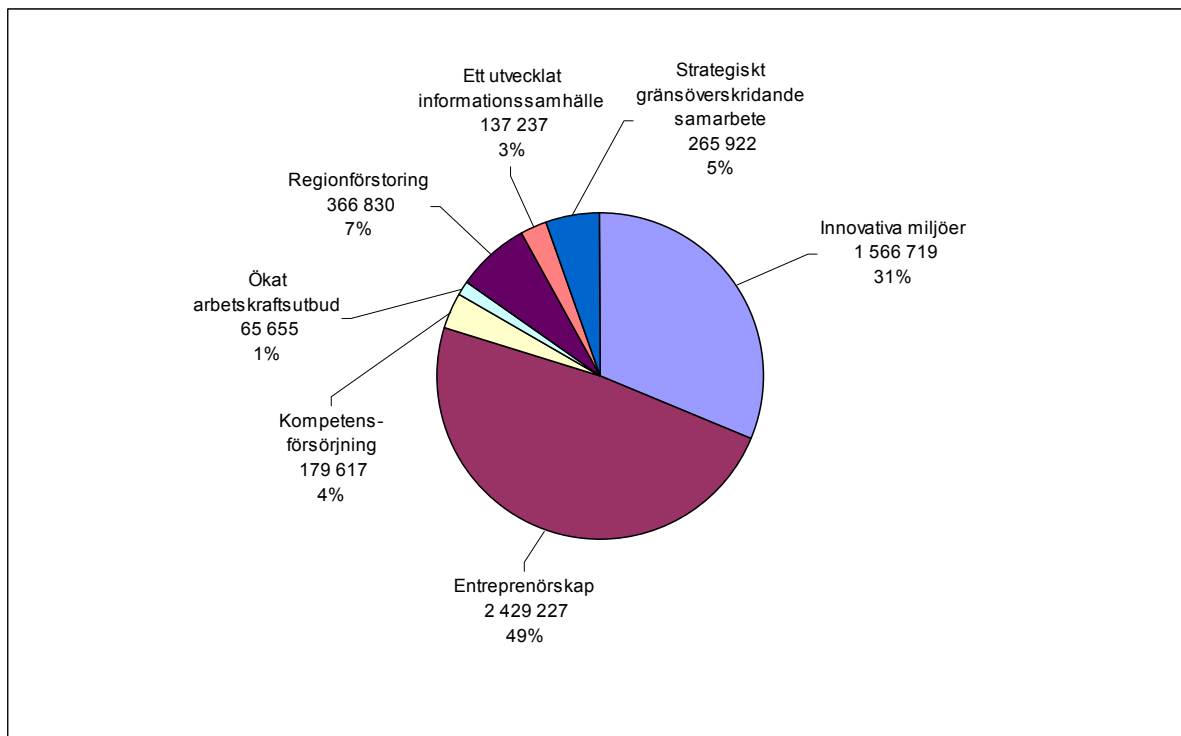
⁵ Med övrig statlig finansiering avses främst statliga myndigheter men även andra statligt finansierade organ som stiftelser och statliga bolag.

Diagram 2.1 Total finansiering av regional projektverksamhet 2008 per anslag/medfinansiar, i tusental kronor och procent

Not: RSO (Regionala självstyrelseorgan), KSO (Kommunala samverkansorgan)
 Källa: Tillväxtverket.

Diagram 2.2 Total finansiering av regional projektverksamhet 2008 fördelat på nationella strategins prioriteringar, i tusental kronor och procent

Källa: Tillväxtverket.

Tabell 2.8 Beslutade medel från anslaget 33:1 Regionala tillväxtåtgärder 2008 fördelat på respektive län och den nationella strategins prioriteringar

Tusentals kronor

Nationell prioritering/ Län	Innovation och förnyelse		Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud		Tillgänglighet		Strategiskt gränsöverskridande samarbete	Saknas uppgift	Totalt
	Innovativa miljöer	Entreprenörskap	Kompetensförsörjning	Ökat arbetskraftsutbud	Regionförstoring	Ett utvecklat informations-samhälle			
Stockholm	3 442	1 950	2 425	690	150	300	526	0	9 482
Uppsala	1 335	3 762	350	0	284	135	689	0	6 555
Södermanland	5 500	14 232	2 630	1 290	1 462	0	0	109	25 223
Östergötland	3 408	9 994	1 190	110	1 395	0	150	0	16 247
Jönköping	20 726	34 755	2 574	563	5 536	2 925	1 000	700	68 779
Kronoberg	13 852	15 285	0	0	406	0	0	0	29 542
Kalmar	15 216	10 309	3 104	0	563	2 055	2 065	0	33 313
Skåne	14 310	955	108	50	250	0	444	0	16 117
Halland	2 106	3 895	305	551	0	0	0	0	6 856
Västra Götaland	34 795	15 105	2 620	1 870	0	500	100	0	54 989
Gotland	1 040	30 730	165	200	340	435	0	0	32 910
Blekinge	12 677	7 453	621	1 333	1 775	1 456	2 145	700	28 160
Örebro	10 358	22 828	9 089	50	2 729	0	37	1 818	46 908
Värmland	12 543	24 255	4 380	1 158	2 200	1 699	3 611	1 100	50 947
Västmanland	4 150	16 838	1 535	1 879	0	65	222	0	24 689
Dalarna	15 880	37 597	2 887	0	7 817	0	16 200	0	80 381
Gävleborg	10 814	28 336	1 921	240	4 568	757	0	937	47 573
Västernorrland	32 531	53 998	5 369	3 036	14 014	9 212	4 915	0	123 074
Jämtland	13 124	26 784	1 654	63	5 487	2 925	1 000	0	51 037
Västerbotten	12 930	39 479	0	0	3 515	2 600	16 864	1 080	76 469
Norrbotten	22 454	20 451	4 776	6 689	6 420	2 456	8 165	3 210	74 621
Summa	245 916	375 368	44 514	17 830	53 424	24 531	56 911	9 654	828 147

Källa: Tillväxtverket.

EG:s strukturfondsprogram perioden 2007–2013

För programperioden 2007–2013 har Sverige tilldelats medel från EG:s två strukturfonder; Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF) (se utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv). Medlen från ERUF fördelas till ett antal program inom de två målen Regional konkurrenskraft och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete. Strukturfondsprogrammen för dessa två mål täcker geografiskt hela Sverige.

Regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning

Ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen 2007–2013 som medfinansieras av ERUF, är cirka 8,4 miljarder kronor. Dessa medel beräknas medfinansieras med nationella offentliga medel om cirka 9,8 miljarder kronor.

Näringslivets deltagande i programmen är av stor betydelse. En indikator på företagarnas aktivitetsnivå är de privata medlen, dvs. hur mycket som deltagarna själva finansierar. En indikativ uppskattning är att näringslivets finansiering kommer att uppgå till cirka 4,3 miljarder kronor inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen. Den totala omslutningen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen beräknas därmed uppgå till cirka 22,6 miljarder kronor (EU, svenska offentliga medel samt privat medfinansiering).

Insatserna inom de åtta regionala struktur-fondsprogrammen förväntas enligt programdokumenten bidra till totalt 33 300 nya arbetstillfällena och 12 800 nya företag. Vidare förväntas 28 115 företag delta i insatserna. Målsättningen är att nära hälften av dessa skapade arbetstillfällena och nya/deltagande företag ska tillfalla respektive ägas av kvinnor när programperioden summeras.

Till och med 2008 uppgår beslut om medel från ERUF i de åtta regionala struktur-fondsprogrammen till cirka 2,9 miljarder kronor och beslut om nationell offentlig medfinansiering uppgår till cirka 5 miljarder kronor (se tabell 2.10). Den beslutade privata medfinansieringen uppgår till cirka 1,6 miljarder kronor.

De första utbetalningarna av EU-medel till projektägare har gjorts under 2008.

I samband med framtagandet av de åtta regionala struktur-fondsprogrammen för perioden 2007–2013 gav Sverige information till Europeiska kommissionen om beslutens indikativa fördelning mellan programmens områden (se tabell 2.9). Varje år redovisas det ackumulerade utfallet till Europeiska kommissionen.

Tabell 2.9 Indikativ fördelning 2007–2013 mellan de största prioriterade områdena i de regionala struktur-fondsprogrammen samt beslut t.o.m. 2008

Prioriterat område	Indikativ fördelning av struktur-fondsmedel (mnkr)	Fördelning beslutade struktur-fondsmedel t.o.m. 2008 (mnkr)	Fördelning beslutade nationella offentliga medel t.o.m. 2008 (mnkr)
Innovation och förnyelse	6 400	2 343	4 304
varav:			
Forskning och utveckling, innovation samt entreprenörskap	5 400	2 094	4 038
Förnybar energi och energi-effektivitet	500	53	65
Turism, kultur och storstad	500	156	201
Tillgänglighet, varav:	1 500	515	608
Informationssamhället	900	217	245
Transport	600	298	363
Summa	7 900	2 858	4 912

Källa: Tillväxtverket.

I de åtta regionala struktur-fondsprogrammen har det fattats beslut om medel till projekt som syftar till att öka det regionala utbudet av ägar-kapital till nya och växande små- och medelstora

företag. Möjligheten att besluta om medel till projekt för att förbättra kapitalförsörjningen för företag är ett led i ambitionen att ge finansiering i andra former än bidrag, såsom lån, garantier och riskkapital.

Territoriellt samarbete

Sverige deltar i tretton program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet. Sex av dessa är gränsregionala program: Nord, Botnia-Atlantica, Sverige-Norge och Öresund-Katte-gatt-Skagerrak, Central Baltic och South Baltic. Ramen (ERUF) för dessa program uppgår till cirka 3,3 miljarder kronor för 2007–2013. Av dessa är det endast Sverige-Norge (335 miljoner kronor) som betalas ut genom statsbudgeten.

Sverige deltar i tre transnationella program: Norra Periferin, Östersjön och Nordsjön. Ramen (ERUF) för dessa program uppgår till cirka 3,7 miljarder kronor.

Till och med 2008 har beslut fattats om medel från ERUF i de nio gränsregionala och transnationella programmen om cirka 2 miljarder kronor (se tabell 2.10).

Insatserna inom de gränsregionala och transnationella programmen ska bidra till ökad gräns-överskridande samverkan för att stärka innovativa miljöer och främja nätverk i näringslivet. Programmen förväntas också bidra till gräns-överskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till viktiga samhällsfunktioner samt fördjupat samarbete kring miljöproblematiken i Östersjön och Nordsjön.

Beslut och utbetalningar i EG:s struktur-fondsprogram 2007–2013

I tabell 2.10 redovisas programvis tilldelade medel från struktur-fonderna, beslutade medel, utbetalningar samt i de fall uppgifter finns nationell offentlig medfinansiering.

För de territoriella programmen redovisas den totala tilldelningen av EU-medel per program, dvs. även andra länders andel.

Tabell 2.10 Beslut och utbetalningar inom EG:s strukturfondsprogram 2007–2013

Strukturfondsprogram	Tilldelade EU-medel (ram), mnr	Beslutade EU-medel t.o.m. 2008, mnr	Beslutade nationella offentliga medel t.o.m. 2008, mnr	Utbetalda EU-medel t.o.m. 2008, mnr
Regionala program för regional konkurrenskraft och sysselsättning (regionala utvecklingsfonden, åtta regionala program), totala medel	8 411	2 937	5 005	182
Varav:				
Övre Norrland	2 184	846	1 264	39
Mellersta Norrland	1 590	712	976	19
Norra Mellansverige	1 755	613	811	85
Stockholm	338	67	101	1
Östra Mellansverige	729	192	451	13
Västsverige	572	174	328	15
Småland och Öarna	607	171	862	4
Skåne Blekinge	636	161	212	5
Territoriellt program som förvaltas i Sverige och som redovisas på statsbudgeten (regionala utvecklingsfonden), totala medel	335	114	75	4
Varav:				
Sverige-Norge	335	114	75	4
Territoriella program som förvaltas i Sverige och som redovisas utanför statsbudgeten (regionala utvecklingsfonden), totala medel	1 901	366	-	2
Varav:				
Nord	306	87	51	0
Botnia-Atlantica	274	109	117	0
Öresund-Kattegatt-Skagerrak	1 005	48	24	2
Norra Periferin	317	121	uppg. saknas	0
Gränsregionala och transnationella program i vilka Sverige deltar och som förvaltas av andra länder, totala medel	4 848	1 533	uppg. saknas	0
Varav:				
Central Baltic	910	122	uppg. saknas	0
South Baltic	518	50	uppg. saknas	0
Östersjöregionen	2 070	767	uppg. saknas	0
Nordsjöregionen	1 350	594	uppg. saknas	0
Totalt	15 495	4 950	-	188

Anm 1: Omräkningskurs från euro – 9 kronor.

Anm 2: Med uppgift saknas menas att uppgift enbart finns på programnivå och inte per deltagande land. Därför anges inte uppgiften för Sveriges del.

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning och utvärdering

Under programperioden 2007–2013 utvärderas strukturfondsprogrammen kontinuerligt. Ett av syftena med utvärderingarna är att skapa förutsättningar för ett kontinuerligt lärande genom att erfarenheter och kunskaper förmedlas och sprids till de aktörer som deltar i genomförandet av programmen.

Det valda utvärderingsupplägget syftar till att:

- ge processtöd i genomförandet av projekt och program,
- dokumentera erfarenheter i projekt och program,
- värdera hur väl projekt och program når sina mål,

- fungera som underlag för eventuella korrigeringar i mål och strategisk inriktning, samt
- sätta in utvärderingsresultat i ett bredare samhälleligt perspektiv.

Utvärderingsinsatserna under 2008–2010 består av tre delar:

- **Utvärdering av genomförandeorganisationen.** Fokus ligger på effektiviteten i handläggning, beredning och prioritering. Under 2009 kommer genomförandeorganisationens förmåga att ta till sig dokumenterade erfarenheter och bättre styra mot målen i programmen att utvärderas. Utvärderingen genomförs gemensamt med socialfonden.
- **Programutvärdering.** Uppgiften är att följa programmets framsteg, analysera måluppfyllelse och utvärderingsresultat i projekten samt värdera hur arbetet på regional nivå framåtskrider.
- **Projektutvärdering.** På projektnivå genomförs någon form av utvärdering/följeforskning alternativt självvärdering beroende på projektens storlek.

Nedan sammanfattas de första resultaten från de utvärderingar som hittills är genomförda.

Utvärderarna konstaterar att genomförandet av programmen sker i hög takt. I flera av programmen utgör stora projekt en stor andel av de beslutade medlen. Även om det är för tidigt att rapportera resultat från avslutade projekt så lyfter utvärderarna fram att många projektägare, trots den ekonomiska krisen, generellt ser ljus på framtiden och bedömer att projektens uppsatta mål kommer att uppnås.

Hittills har mest medel beviljats till insatsområdena innovativa miljöer och entreprenörskap. Däremot har insatsområdena ett utvecklat informationsmiljö och regionförstoring haft ett svagare intresse hittills. En förklaring kan vara att det tar längre tid att utveckla den typen av projekt.

Utvärderarna lyfter fram ett antal förbättringsområden. Kvaliteten i urvalssystemet kan förbättras och därmed kan en tydligare koppling till urvalskriterierna ske. En översyn och minskning av antalet indikatorer i programmen föreslås. Flera rapporter pekar vidare på behovet av att de projekt som syftar till att ta fram tjänster och produkter knyts närmare till den marknad och de företag som projektens forsknings- och

utvecklingsinsatser är inriktade mot. Det har efterlysts en högre grad av näringslivssamverkan för att strukturfondsprojekten ska generera långsiktigt beständig ekonomisk tillväxt och regional utveckling. Det är inte bara viktigt vad som görs i projekten utan även på vilket sätt projekten genomförs. Processen och vilka aktörer som är inblandade är minst lika avgörande för vilka långsiktiga effekter som uppnås. Betydelsefulla faktorer är hur projekten initieras, vilka som är med och om det finns en öppenhet mot det omgivande näringslivet. Högskolor och universitet är i många fall stora projektägare. Strukturfondsprogrammen ställer krav på en hög grad av näringslivssamverkan och affärsorienterad forsknings- och innovationsverksamhet. Det handlar då inte bara om samverkan utan om direkt kommersialisering av kunskap.

Mot bakgrund av den ekonomiska krisen lyfter utvärderarna fram behovet av en förstärkt uppföljning av den strategiska inriktningen av de pågående projekten. Utvärderarna anser att programmen trots finans- och konjunkturkrisen förmår fokusera på strukturomvandling.

EG:s strukturfondsprogram perioden 2000–2006

Strukturfondsprogrammen avseende programperioden 2000–2006 närmar sig avslut. Slutredovisning till kommissionen ska ske senast den 31 mars 2010.

För programperioden tilldelades Sverige cirka 20 miljarder kronor från EG:s dåvarande fyra strukturfonder. Strukturfondsprogrammen omfattar under perioden totalt cirka 60 miljarder kronor inklusive nationell offentlig och privat medfinansiering.

I tabell 2.11 redovisas tilldelningen från strukturfonderna till de olika programmen samt beslut och utbetalningar. För Interregprogrammen redovisas den totala tilldelningen EU-medel per program, dvs. även andra länders andel. De Interregprogram som redovisas på statsbudgeten är Kvarken-Mittskandia, Öresund och Sverige-Norge.

Tabell 2.11 Tilldelade medel, beslut och utbetalningar inom EG:s strukturfondsprogram 2000–2006

Målområde resp. gemenskapsinitiativ	Tilldelade EU-medel (ram, mnkr)	Beslutade medel t.o.m. 2008 (% av ram)	Utbetalade medel t.o.m. 2008 (% av ram)
Mål 1	6 983	109	96
Mål 2	3 960	101	89
Mål 3	7 020	98	98
Fiskeåtgärder utanför Mål 1	489	86	86
Interreg IIIA	779	100	95
Equal	790	101	101
LEADER+	371	95	95
Urban II	48	93	93
Summa	20 440	98	94
Program som redovisas utanför statsbudgeten			
Interreg IIIA	508	93	82
Interreg IIIB	2 457	91	58
Summa	2 958	92	70
Totalt	23 405	96	89

Anm: Omräkningskurs från euro – 9 kronor.
Källa: Tillväxtverket.

Till och med december 2008 har beslut fattats om cirka 12 miljarder kronor för målen 1 och 2, Interreg IIIA samt Urban II och Leader+, vilket även inkluderar strukturfondsmedel som redovisas inom andra utgiftsområden. Detta motsvarar cirka 100 procent av de tilldelade/budgeterade EU-medlen för perioden 2000–2006 i dessa program. Totalt har cirka 11,3 miljarder kronor av de beslutade EU-medlen, motsvarande cirka 93 procent av den totala ramen för nämnda program, utbetalats till projekten till och med december 2008.

Central projektverksamhet

Under året har regeringen och Verket för näringslivsutveckling fattat beslut om totalt cirka 86 miljoner kronor till central projektverksamhet.

Nutek bedrev central projektverksamhet genom större sammanhållna program. Fr.o.m. den 1 april 2009 har Tillväxtverket övertagit de uppgifter som tidigare låg på Nutek. Nedan redovisas den resultatinformation som nu finns tillgänglig i form av särskilda uppföljningar och utvärderingar.

Programmet regionala utvecklingsmiljöer 2005–2008 har drivits gemensamt av Nutek och Västra Götalandsregionen. Nutek:s finansiering

har uppgått till cirka 20 miljoner kronor och Västra Götalandsregionen har medfinansierat programmet med cirka 34 miljoner kronor under programperioden. Målen med insatserna har varit att öka antalet utvecklingsprojekt inom produktionsteknik och fordons-IT, attrahera nationellt och internationellt kapital samt att stärka det regionala innovationssystemet för fordons- och transportteknologi i Västra Götaland.

Fokus för insatserna har varit de regionala utvecklingsmiljöerna/arenorna Innovatum Projektarena och Open Arena Lindholmen. Under 2008 utvärderades programmet av en extern utvärderare. Utvärderaren gör bedömningen att insatserna i stort har varit framgångsrika och anger att måluppfyllelsen är god, bl.a. vad gäller antal utvecklingsprojekt och produktutveckling. Bedömningen pekar på att programmet har grundlagt ett arbetssätt med förutsättningar att skapa tillväxt. Förmågan att attrahera kapital, som är viktigt för att skapa nationella och internationella noder, skiljer sig åt mellan Innovatum Projektarena och Open Arena Lindholmen.

Med ett fokus på större strategiska och gränsöverskridande satsningar, tillsammans med nationella och globala aktörer, har Open Arena Lindholmen lyckats attrahera nationellt och internationellt kapital. Innovatum Projektarena har ett fokus på behov från små och medelstora företag i regionen, vilket gör att arenan främst attraherar nationellt kapital.

Utvärderaren konstaterar också att det har utvecklats en samverkan samt att denna har varit framgångsrik och blivit en del av arbetssättet på arenorna.

Det regionala klusterprogrammet drivs av Nutek/Tillväxtverket 2005–2010. Under 2008 omfattade programmet cirka 12 miljoner kronor. Programmets övergripande syfte är att bidra till ökad internationell konkurrenskraft och att stärka kunskap och metodutveckling om regionala kluster.

Under 2008 genomfördes en extern halvtidsutvärdering av programmet. Utvärderaren konstaterar att inriktningen på verksamheten styrs av utveckling och tillväxt i berörda företag samt främjande av nya företag. Det konstateras vidare att verksamheten i hög utsträckning styrs av företagets behov och att de har en aktiv roll i ledning och genomförande. Enligt utvärderaren förklaras detta av att företagen ser ett tydligt mervärde av klustersamarbetet, bl.a. i utveckling av nya tjänster och produkter. De deltagande fö-

retagen har också framfört att samarbetet gett dem nya affärer, kunder och marknader.

Utvärderingen pekar på att de deltagande företagen har attraherat företag med ambition att växa. Sammantaget visar utvärderingen att de deltagande företagen har växt snabbare 2005–2007 än jämförbara företag när det gäller antal anställda, omsättning och förädlingsvärde. En utvärdering av programmet är planerad att genomföras 2011.

Under perioden 2008–2010 genomför Nutek/Tillväxtverket programmet lokalt och regionalt tillväxtarbete, omfattande totalt cirka 30 miljoner kronor. Insatserna har initialt bedrivits under rubriken kunskaps- och metodutveckling 2007–2009. Programmet är en viktig del i regeringens uppdrag till Nutek/Tillväxtverket att stödja regionala program och processer. Inom ramen för programmet ingår att identifiera regionala behov samt stödja projekt i länen för att bidra till ett ökat lärande och en höjd kunskapsnivå i det regionala tillväxtarbetet.

Under föregående år genomförde Nutek en egen uppföljning av programmet. Uppföljningen visar att flertalet av de projekt som har beviljats stöd är länsöverskridande och att de som hade avslutats vid uppföljningens genomförande har bidragit med nationellt tillämpbara resultat i form av överförbara metoder. Av dessa projekt har samtliga haft deltagande eller finansiering från det regionala näringslivet. Enligt Nutek:s uppföljning har resultaten bidragit till kunskapsutveckling avseende regionalt tillväxtarbete. En utvärdering av programmet är planerad att genomföras 2011.

Lokala och regionala resurscentra för kvinnor

Det finns cirka 140 lokala och regionala resurscentrum för kvinnor i Sverige.

Tabell 2.12 Fördelning av resurser mellan basverksamhet och projektverksamhet för lokala och regionala resurscentra för kvinnor åren 2003–2008

Uppskattade belopp i miljoner kronor

År	Basverksamhet	Projektverksamhet	Totalt
2004	19	88	107
2005	19	83	102
2006	33	87	120
2007	31	60	91
2008	27	58	85

Källa: Tillväxtverket.

Totalt uppgår beslutade medel uppskattningsvis till 85 miljoner kronor under 2008 (se tabell

2.12). Finansiärer av verksamheten är förutom Nutek bl.a. även EG:s strukturfondsprogram, länsarbetsnämnder, länsstyrelser, kommuner, regionala självstyrelseorgan, samverkansorgan och landsting.

Av de totalt uppskattade 58 miljoner kronor som gick till projektverksamhet har Nutek beviljat 14 projekt motsvarande cirka 17,5 miljoner kronor i medfinansiering under 2008. Nutek:s redovisning av beviljade medel efter ämnesområde visar att cirka 70 procent av projekten har näringslivsinriktning. Av de totalt uppskattade 27 miljoner som gick till basverksamhet har Nutek beviljat basfinansiering till 99 lokala resurscentrum och 18 regionala resurscentrum om cirka 18 miljoner kronor.

Regionala företagsstöd

Med regionala företagsstöd avses bidrag i form av de s.k. selektiva regionala företagsstöden regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering via Nutek (fr.o.m. den 1 april 2009 Tillväxtverket), länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan och samverkansorganen i Kalmar och Gotlands län. Dessutom avses det generella regionala företagsstödet transportbidrag som beslutades av Nutek (fr.o.m. den 1 april 2009 Tillväxtverket).

Investeringar som erhåller regionala företagsstöd finansieras till största delen av företagen själva eller via den reguljära kapitalmarknaden.

Sverige får ha nationella stödområden som omfattar 15,3 procent av befolkningen. Indelningen framgår av förordningen (1999:1382) om stödområden för vissa regionala företagsstöd.

Flertalet offentliga insatser för kapitalförsörjning till företag har gjorts inom utgiftsområde 24 Näringsliv.

Resultatindikatorer

Resultatindikatorerna för de selektiva regionala företagsstöden, förutom såddfinansiering, är förväntat antal nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män, genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft samt totalbeloppet för investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. För samtliga regionala företagsstöd och för transportbidrag gäller också indikatorerna antal kvinnor respektive män som finns anställda, samt kvinnor och män som finns på led-

ningsnivå på arbetsstället och i styrelsen i organisationen. För regionalt investeringsstöd, sysselsättningsbidrag och regionalt bidrag till företagsutveckling finns även resultatindikatorer avseende den ekonomiska tillväxtaspekten såsom förädlingsvärde, omsättning och vinstmarginal.

Statistiken för de selektiva regionala företagsstöden avser beviljade stöd under 2008. Statistiken för transportbidrag avser utbetalda medel 2008, eftersom beslut om och utbetalning av transportbidrag fattas vid samma tillfälle. Uppgifterna är hämtade från rapporten Uppföljning och resultatvärdering av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet som Tillväxtverket publicerade i juli 2009. Tillväxtverket har gjort en jämförelse mellan de företag som beviljats regionalt företagsstöd med två jämförelsegrupper: en kontrollgrupp och en grupp bestående av Sveriges övriga företag med minst en anställd. Den senaste uppföljningen avser mätperioden 2004–2007.

Tabell 2.13 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionala företagsstöd 2005–2008¹

	2005	2006	2007	2008
Beviljat belopp (mnr)	841	729	550	664
Beräknat antal nya arbets- tillfällen totalt ²	5 192	4 463	3 619	3 904
Beräknat antal nya arbets- tillfällen kvinnor ²	1 922	1 906	1 504	1 628
Beräknat antal nya arbets- tillfällen män ²	3 270	2 557	2 115	2 276
Genomsnittlig subvention per förväntad ny årsar- betskraft (tkr) ²	162	163	163	163
Investeringar som beräk- nas delfinansieras med de selektiva regionala före- tagsstöden (mnr)	3 698	2 979	2 558	3 205

¹ Regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering.

Källa: Tillväxtverket.

² Exkl. såddfinansiering eftersom detta inte beräknas.

Tabell 2.14 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan, kommunala samverkansorganen i Kalmar och Gotlands län samt Nutek under 2008 fördelade på län

Län	Regionalt investeringsstöd (mnkr)	Regionalt bidrag till företagsutveckling (mnkr)	Sysselsättningsbidrag (mnkr)	Såddfinansiering (mnkr)	Beräknad sysselsättningsökning ¹	Beräknad subvention per arbetstillfälle ¹ (tkr)	Summa (mnkr)
Stockholm	0	0,4	0	0	0	0	0,4
Uppsala	0	0,1	0	0	3	33	0,1
Södermanland	0	0	0	0	0	0	0
Östergötland	0	1,3	0	1,60	14	93	1,3
Jönköping	0	2,4	0	0	72	33	2,4
Kronoberg	0	0,3	0	0	10	30	0,3
Kalmar	52,4	11,3	0	4,03	317	201	67,73
Skåne	0	0	0	0	0	0	0
Halland	0	0	0	0	0	0	0
Västra Götaland	5,9	7,9	0	16,81	207	67	30,61
Gotland	0	3,1	0	0	42	74	3,1
Blekinge	0	10,6	0	0,53	162	65	11,13
Örebro	11,4	17,3	0	0,06	243	118	28,76
Värmland	14,3	20,7	0	0,3	385	91	35,3
Västmanland	0	15,8	0	0,62	143	110	16,42
Dalarna	13,8	17,3	2,4	0,74	261	128	34,24
Gävleborg	26,2	24,4	2	0	445	118	52,6
Västernorrland	37,3	43,5	0	4,01	289	280	84,81
Jämtland	63,8	24,3	2,3	2,45	376	240	92,85
Västerbotten	43,3	42,8	5,9	0	381	241	92
Norrbottnen	68,4	24	7,3	6,48	348	286	106,18
Summa	336,7	267,5	19,9	39,56	3 698	169	663,66

¹ Avser regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering.
Källa: Tillväxtverket, NYPS.

Regionalt investeringsstöd

Regionalt investeringsstöd kan lämnas till investeringar inom stödområdena A och B.

Under 2008 (2007) beviljades 337 (288,2) miljoner kronor i regionalt investeringsstöd. Av beviljat regionalt investeringsstöd 2008 avser cirka 97 procent av beloppet små och medelstora företag, dvs. företag med 0–249 anställda. Under 2008 (2007) beviljades stöd med 25 (22,6) miljoner kronor till i stödområdena nyetablerade företag. Av det totala beviljade regionala investeringsstödet under 2008 (2007) lämnades 7 (7,5) procent till nystartade företag. I de företag som fått stöd är andelen män i företagsledningen i genomsnitt 93 procent.

Företag inom verksamhetsarten hotell och restaurang är den bransch som beviljats den största andelen stöd. Andra branscher med stor andel är trävarutillverkning och maskin-

tillverkning. De företag som fått stöd är emellertid spridda på många olika branscher.

Förväntade resultat

Antalet arbetsställen som beviljats regionalt investeringsstöd under budgetåret 2008 (2007) var 96 (92) stycken. Den genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft 2008 (2007) förväntas uppgå till cirka 361 000 (427 000) kronor. Sysselsättningen förväntas öka med 932 arbetstillfällen, varav 415 väntas tillfalla kvinnor.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har jämfört företag som beviljats regionalt investeringsstöd under 2004 med två jämförelsegrupper: en kontrollgrupp och en grupp bestående av Sveriges övriga företag med minst en anställd. Mätperioden avser 2004–2007.

Enligt Tillväxtverket har de företag som erhållit regionalt investeringsstöd en bättre utveckling på aggregerad nivå för samtliga resultatmätt (omsättningsförändring, vinstförändring och förädlingsvärdesförändring) jämfört med jämförelsegrupperna.

Utvärdering

Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) har 2009 utvärderat de företag som fick det regionala utvecklingsbidraget år 2000 (ITPS, R2009, 004). Enligt utvärderingen har stödföretagen haft en signifikant mer gynnsam utveckling än icke-stödföretagen angående förändring i antalet anställda efter ett år, samt förändring i nettoomsättning efter tre år. Avseende förändring i avkastning på totalt kapital efter tre år och avkastning på eget kapital efter ett år har dock stödföretagen haft en signifikant sämre utveckling. Angående de resterande utfallsvariablerna fann ITPS inte några signifikanta skillnader mellan stöd- och icke-stödföretag. Att det regionala utvecklingsbidraget verkar ha bidragit till en positiv förändring i antalet anställda och omsättning, visar enligt ITPS att stödet har bidragit till att företagen har växt i storlek. Dessa resultat är i linje med ITPS tidigare studie (ITPS, 2007b) vilken fann en positiv effekt på antalet anställda, men ej på avkastning på kapital.

Regionalt bidrag till företagsutveckling

Regionalt bidrag till företagsutveckling kan lämnas till bl.a. små och medelstora företag i främst landsbygds- och glesbygdsområden i hela landet. Stödformen är främst inriktad mot att främja samverkan mellan företag och företagsutveckling. Stödformen är också anpassad för att förenkla och motivera enskilda företags deltagande i regionala tillväxtprogram och EG:s strukturfondsprogram.

Under 2008 (2007) har cirka 268 (201) miljoner kronor beviljats i regionalt bidrag till företagsutveckling. Den största andelen av stödet har utgjorts av investeringsbidrag, cirka 224 miljoner kronor. Cirka 31 miljoner kronor har beviljats i form av konsultcheckar, cirka 5 miljoner kronor som mikrostödet och 7,4 miljoner kronor i samverkansprojekt. I de företag som fått stöd är andelen män i företagsledningen i genomsnitt 75 procent.

De branscher som erhållit mest stöd under 2008 är metallvarutillverkning (exklusive maskintillverkning) och övrig tillverkning. Dessa

två branscher har tillsammans beviljats cirka 83 miljoner kronor.

Förväntade resultat

Det stöd som beviljats under 2008 (2007) förväntas bidra till 2 833 (2 440) nya arbetstillfällen, 1 144 (1 043) för kvinnor och 1 689 (1 397) för män. Den genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft förväntas uppgå till 94 000 (82 000) kronor.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har med liknande metod som för regionalt investeringsstöd följt upp regionalt bidrag till företagsutveckling. Tillväxtverkets uppföljning av de företag som beviljats regionalt bidrag till företagsutveckling 2004 visar en bättre utveckling beträffande omsättningsförändring, vinstförändring och förädlingsvärdesförändring jämfört med jämförelsegrupperna.

Sysselsättningsbidrag

Sysselsättningsbidrag kan lämnas, som ett bidrag per nytt arbetstillfälle, till företag som skapar nya och varaktiga arbetstillfällen inom stödområdena A och B.

Under 2008 (2007) har sysselsättningsbidrag totalt beviljats med cirka 20 (20) miljoner kronor. I de företag som fått stöd är andelen män i företagsledningen i genomsnitt 100 procent.

Förväntade resultat

De stöd som beviljats under 2008 förväntas bidra till cirka 137 nya arbetstillfällen, 69 för kvinnor och 68 för män. Den genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft för 2008 är 145 000 kronor.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har med liknande metod som för regionalt investeringsstöd följt upp sysselsättningsbidrag. Tillväxtverkets uppföljning av de företag som beviljades sysselsättningsbidrag 2004 visar en bättre utveckling beträffande förädlingsvärdesförändring jämfört med ovan nämnda jämförelsegrupper, en omsättningsförändring som ligger i nivå med jämförelsegrupperna samt en vinstförändring som är sämre än jämförelsegrupperna.

Såddfinansiering

Med såddfinansiering avses inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt offentlig finansiering av

produktutveckling med tillväxt- och kommersialiseringspotential. Finansieringen kan sökas av små och medelstora företag i mycket tidiga faser. Även oberoende entreprenörer, innovatörer eller forskare kan söka såddfinansiering. Den övervägande delen av den statliga såddfinansieringen finansieras med andra medel än medel från utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Regional såddfinansiering beviljas vanligtvis som bidrag eller lån. Den regionala såddfinansieringen är ett komplement till den reguljära kapitalförsörjningsmarknaden och övriga statliga insatser och kan användas som ett regionalt instrument vid behov.

Såddfinansiering har under 2008 (2007) beviljats med cirka 40 (40) miljoner kronor till 210 (247) arbetsställen som är små och medelstora företag. Fördelningen av finansieringen var 20 (22) miljoner kronor i lån och 20 (18) miljoner kronor i bidrag. Under 2008, liksom föregående år, var Västra Götaland det län som beviljade störst andel såddfinansiering med 17 (17) miljoner kronor.

Investeringar som beräknas delfinansieras av beviljade stöd 2008 uppgick till cirka 94 miljoner kronor. I de företag som fått stödet är andelen män i företagsledningen i genomsnitt 87 procent.

Uppföljning av tidigare beviljad finansiering

Tillväxtverket har jämfört företag som beviljats såddfinansiering åren 2004 med två jämförelsegrupper: en kontrollgrupp och en grupp bestående av Sveriges övriga företag med minst en anställd. Mätperioden avser 2004–2007. Tillväxtverket gjorde en uppföljning av de företag som beviljades såddfinansiering 2004. Uppföljningen visar en bättre utveckling beträffande förädlingsvärdesförändring och omsättningsförändring än den som jämförelsegrupperna hade. Vinstförändringen är sämre än för de båda jämförelsegrupperna.

Regionalt transportbidrag

Det regionala transportbidraget kompenserar företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Bidraget är generellt såttillvida att det lämnas utan hänsyn till företagens individuella ekonomiska förutsättningar. Det utbetalas halvårsvis i efterskott.

Nya regler innebär bl.a. ökade möjligheter till bidrag för de minsta företagen genom slopande

av vissa minimigränser samt en viss omfördelning av bidraget till förmån för de nordligaste kust- och inlandskommunerna. Ett högsta bidragsbelopp på 15 miljoner kronor per produktionsställe och kalenderår har också införts.

Under 2008 har transportbidraget kompenserat de företag som erhållit bidrag för deras transportkostnader med i genomsnitt 27,2 procent och i en enkätundersökning hösten 2008 instämmer 41,5 procent av de tillfrågade företagen, helt eller till stor del, i påståendet att transportbidraget stimulerat till ökad vida-reförädling.

Under 2008 utbetalades cirka 594 miljoner kronor. Detta belopp är dock inte representativt för stödformens omfattning eftersom många företag inte fick bidrag för första halvåret 2007 förrän under 2008. Detta beroende på att nya regler för bidraget inte beslutades förrän i slutet av 2007, bl.a. på grund av att de måste godkännas av Europeiska kommissionen.

En gynnsam konjunktur, som genererat många transporter, och höjda bränslekostnader har inneburit att utgifterna för transportbidraget ökat under de senaste åren. Den sedan andra halvåret 2008 rådande låg-konjunkturen väntas dock minska utgifterna för 2009 och 2010.

Av utbetalt transportbidrag under 2008 utgjorde 86 procent uttransportbidrag och 14 procent intranportbidrag.

Den andel av transportkostnaderna som numera lämnas i bidrag varierar från 5 till 45 procent. Procentsatsen avspeglar de schablonmässiga transportmerkostnaderna för ut- och intranporter i olika kommuner. Den högsta andelen lämnas för uttransporter för företag i de nordligaste delarna av Lappland och Norrbotten. Beloppsmässigt har företag i de största lokala arbetsmarknadsregionerna i Norrbotten och Västerbotten (Luleå, Skellefteå och Umeå) fått de mesta bidragen, sammanlagt cirka 339 miljoner kronor.

Trävarutillverkning är den bransch som har erhållit störst andel av transportbidraget. Metallvaruindustri, transportmedelstillverkning, övrig verkstads- och kemisk industri kommer därefter.

Det transportslag till vilket den största andelen bidrag använts, cirka 80 procent av det totala beloppet, är biltransporter. I denna siffra ingår dock även så kallade kombitransporter där större delen av transporten sker med järnväg.

Cirka 12 respektive 8 procent av beloppet har använts som stöd till rena järnvägs- eller sjötransporter. Biltransporterna har ökat kraftigt sedan 2007. (Dessa siffror är inte direkt jämförbara med tidigare års p.g.a. de nya reglerna för bidraget.) I de företag som fått stödet är andelen män i företagsledningen i genomsnitt 94 procent.

Tabell 2.15 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län 2006–2008

Miljoner kronor

Län	2006	2007	2008
Västernorrland	44,8	30,3	57,3
Jämtland	57,3	41,8	72,9
Västerbotten	264,2	161,6	255,6
Norrbottnen	128,3	80,0	207,9
Summa	494,6	313,7	593,7

Källa: Tillväxtverket.

Under 2008 erhöll 640 arbetsställen, med sammanlagt drygt 32 000 anställda, regionalt transportbidrag. (Antalen är inte jämförbara med tidigare år då redovisningen skedde på företagsnivå.)

Tabell 2.16 Antal arbetsställen och anställda i företag som erhållit regionalt transportbidrag 2008

Län	Antal arbetsställen	Antal anställda män	Antal anställda kvinnor
Västernorrland	119	6 431	1 550
Jämtland	127	3 598	868
Västerbotten	238	11 250	2 485
Norrbottnen	156	5 097	1 112
Summa	640	26 376	6 015

Källa: Tillväxtverket

Av de företag som fick bidrag under 2008 hade 30 procent under 10 anställda och 73 procent under 50 anställda.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har med liknande metod som för regionalt investeringsstöd följt upp regionalt transportbidrag. Uppföljningen av de företag som beviljats transportbidrag 2004 visar en bättre utveckling beträffande omsättning, vinst och förädlingsvärde jämfört med jämförelsegrupperna.

Uppföljning av jämställdhetsindikatorer

Regeringen har bedrivit ett utvecklingsarbete bl.a. vad gäller könsuppdelade indikatorer för de regionala företagsstöden. Dessa indikatorer redovisas i det följande för de företag som beviljades bidrag under 2008.

Tabell 2.17 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd beviljade 2008

	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Andel kvinnor på ledningsnivå på arbetsstället (%)	Andel män på ledningsnivå på arbetsstället (%)	Andel kvinnor i styrelsen i organisationen (%)	Andel män i styrelsen i organisationen (%)
Regionalt investeringsstöd	1 362	2 646	7	93	12	88
Sysselsättningsbidrag	6	38	0	100	12	88
Regionalt bidrag till företagsutveckling	2 192	6 312	25	75	12	88
Såddfinansiering	66	257	13	87	7	93
Transportbidrag	6 015	26 376	6	94	12	88
Summa	12 835	42 467				

Källa: Tillväxtverket

Tabell 2.18 Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknad sysselsättningsökning för de regionala företagsstöden åren 2005–2008

		2005	2006	2007	2008
Regionalt investeringsstöd	Kvinnor	34	49	47	45
	Män	66	51	53	55
Regionalt bidrag till företagsutveckling	Kvinnor	37	40	43	40
	Män	63	60	57	60
Sysselsättningsbidrag	Kvinnor	49	57	59	50
	Män	51	43	41	50

Källa: Tillväxtverket

Under 2007 rapporterade Nutek uppdraget *utfall och styrning av statliga insatser för kapitalförsörjning ur ett könsperspektiv* (Nutek R 2007:34) till regeringen. Rapporten visar att de regionala företagsstöden i större utsträckning går till män än till kvinnor. Tillväxtverkets efterföljande analyser visar att företagande kvinnor inte missgynnas i handläggningen av de regionala företagsstöden när det gäller antalet stöd. I stället förklaras snedfördelningen av den låga andel företagande kvinnor totalt i Sverige och den låga andel som är berättigad till stöd (Tillväxtverket Info 086-2008).

Sysselsättningsbidrag lämnas till stor del till personalintensiva företag inom framför allt tjänstenärings, till skillnad mot övriga regionala företagsstöd som huvudsakligen beviljas företag inom industrin. Detta kan vara en möjlig förklaring till varför andelen arbetstillfällen som tillfaller kvinnor är högre för sysselsättningsbidraget.

Stiftelsen Norrlandsfonden

Den statliga stiftelsen Norrlandsfonden verkar för tillväxt i de fem nordligaste länens näringsliv. Det sker främst genom finansiering via olika typer av lån till små och medelstora företag. Norrlandsfonden kan också ta initiativ till och, i begränsad omfattning, finansiera insatser för att utveckla förutsättningarna för näringslivet i dessa län. Fonden har ett eget kapital på drygt 1 miljard kronor.

Norrlandsfondens utlåning under 2008 var 239 miljoner kronor till 109 företag. Denna utlåning beräknas, enligt Norrlandsfonden, ha skapat förutsättningar för investeringar på cirka 1,2 miljarder kronor i de fem nordligaste länen, främst för små och medelstora företag. Norrlandsfonden hade 335 företag som kunder vid utgången av 2008. Enligt Norrlandsfondens egen

uppföljning av verksamheten hade dessa företag under åren 2005–2008 ökat sin omsättning med cirka 70 procent till totalt cirka 16 miljarder kronor. Under samma tidsperiod ökade antalet anställda i dessa företag med drygt 50 procent till totalt cirka 8 500 anställda.

Kommersiell service

Resultatindikatorer är utvecklingen av tillgång till kommersiell service för kvinnor och män, antal kvinnor respektive män som finns anställda på ett arbetsställe som fått stöd enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service samt kvinnor och män i styrelsen i organisationen. Indikatorn mäts i områden där servicen är gles.

Stöd till kommersiell service

För att uppnå en god tillgång till kommersiell service för kvinnor och män kan ekonomiskt stöd ges enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Stödet är ett viktigt verktyg i länens arbete inom det kommersiella serviceområdet och det har ofta kombinerats med andra insatser, exempelvis inom ramen för det kompetens- och utvecklingsprogram som genomförts av mentorer i Föreningen landsbygds-handels främjande (FLF). Stöd enligt ovan nämnda förordning kan beviljas till bl.a. näringsidkare med fasta försäljningsställen för dagligvaror eller drivmedel i gles- och landsbygder. Stöd till kommersiell service har under 2008 beviljats med 18,6 miljoner kronor som investeringsbidrag, 11,2 miljoner kronor som hemsändningsbidrag, 4,2 miljoner kronor som servicebidrag och med 0,4 miljoner kronor som landsbygdslån. Statligt hemsändningsbidrag till kommunerna beviljades med 9,9 miljoner kronor. Totalt beviljades stöd till kommersiell service med 34,5 miljoner kronor, vilket är i samma nivå som föregående år.

Tabell 2.19 Stöd till kommersiell service fördelat på län åren 2005–2008

Miljoner kronor

Län	2005	2006	2007	2008
Stockholm	0,8	0,4	0,8	0,9
Uppsala	0,1	0,1	0,1	0,1
Södermanland	0,5	0,5	0,2	0,1
Östergötland	1,5	1,2	2,2	2,8
Jönköping	0,6	0,4	0,5	0,8
Kronoberg	2,8	2,4	1,1	2,0
Kalmar	3,1	3,0	3,5	2,8
Skåne	0,0	0,2	0	0
Halland	0,4	0,4	0,9	0,2
Västra Götaland	1,2	1,3	1,1	2,0
Gotland	0,0	0,0	0	1,5
Blekinge	1,4	1,1	1,5	1,0
Örebro	1,8	2,1	0,7	0,7
Värmland	2,9	3,0	3,0	2,4
Västmanland	1,2	0,7	1,5	0,6
Dalarna	1,8	1,7	1,4	1,8
Gävleborg	1,5	1,3	2,0	2,5
Västernorrland	2,7	2,1	3,4	2,0
Jämtland	2,9	5,0	4,1	2,7
Västerbotten	4,0	4,8	3,4	5,0
Norrbottnen	7,8	2,9	3,4	2,4
Summa	38,3	34,3	34,8	34,5

Källa: Tillväxtverket

Antalet anställda i företag som beviljats stöd till kommersiell service var totalt 729 stycken, fördelat på 269 arbetsställen. Antalet män var 199 (27 procent) och antalet kvinnor var 530 (73 procent). Av företagen är 70 procent aktiebolag. Den genomsnittliga andelen män och kvinnor i styrelser var 71 respektive 29 procent. Den genomsnittliga andelen män och kvinnor i företagsledning var vidare 71 respektive 29 procent.

Inom ramen för förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken har 3,23 miljoner kronor beviljats till projekt som syftar till en ökad tillgänglighet till service. Länsstyrelsen i Dalarnas län har beviljat projektmedel för framtagandet av ett nytt serviceprogram, övriga län har beviljat medel främst till kompetensutvecklingsprojekt riktat till ägare och anställda i dagligvarubutiker.

Tabell 2.20 Regional projektverksamhet – Kommersiell service fördelat på län 2008

Miljoner kronor

Län	Regional projektverksamhet – varav till kommersiell service
Dalarna	2,50
Jönköping	0,02
Södermanland	0,09
Västerbotten	0,06
Västmanland	0,12
Värmland	0,44
Summa	3,23

Källa: Tillväxtverket

Konsumentverket har mellan åren 2002–2008 erhållit 25,5 miljoner kronor för uppdraget att testa och utveckla nya lösningar inom det kommersiella serviceområdet. Kompetens- och utvecklingsprogrammet ”Affär på landet” har varit det mest genomgripande och finansiellt omfattande projektet och totalt under perioden har 9,6 miljoner kronor beviljats. Inom ramen för projektet ”Affär på landet” har insatser genomförts i syfte att stärka den kvarvarande butiken på orten, under 2008 t.ex. kompetensutveckling, program för ägaröverlåtelser och egenkontroll, hjälp vid ombyggnader och samverkan i bygden med butiken i fokus. Under året har FLF genomfört insatser med olika inriktning och omfattning i drygt 400 butiker i 15 län. Konsumentverkets redovisningar visar att ”Affär på landet” har ökat handlarnas förmåga att driva sina butiker samt att kommunala och regionala handläggare har förbättrat sina kunskaper om de enskilda serviceorternas förutsättningar. Vidare har 200 butiker i sex län deltagit i tillgänglighetsprogrammet ”Butik för alla”.

Regeringen kallade i april 2008 till ett dialogmöte gällande tillgänglighet till drivmedel. Såväl företrädare från branschen, som andra aktörer med betydelse för tillgängligheten till kommersiell service bjöds in. Dialogen resulterade bl.a. i en samsyn kring behovet av en bättre kartläggning av situationen samt av ytterligare fortsatt samverkan. Regeringen gav i juni 2008 Konsumentverket i uppdrag att göra en inventering av tillgängligheten till drivmedel i samtliga län (N2008/4380/RT), och i augusti 2008 redovisade Konsumentverket uppdraget (rapport 2008:14).

I rapporten framgår att antalet drivmedelsstationer har minskat påtagligt i drygt hälften av lä-

nen de senaste åren. I ungefär två tredjedelar av länen befarades mer omfattande nedläggningar den närmaste tiden och i lika många län gjordes bedömningen att detta påverkar hushåll och företag negativt.

Av rapporten framkom också att det pågår framgångsrika lokala och regionala initiativ för att motverka utvecklingen i olika delar av landet.

Regeringen tog i december 2008 beslut om att avsätta ytterligare 50 miljoner till kommersiell service, varav 30 miljoner i första hand ska gå till drivmedelsområdet. Detta möjliggör en kraftig förstärkning av insatser som syftar till att öka tillgängligheten till kommersiell service jämfört med tidigare år.

För att stötta den lokala och regionala nivåns initiativ ytterligare beslutade regeringen i december 2008 även att tilldela länsstyrelserna i Värmlands och Dalarnas län 3 miljoner kronor för att under 2009 utreda, sprida kunskaper och hitta modeller för insatser inom det kommersiella serviceområdet med särskild inriktning mot tillgänglighet till drivmedel (N2008/6662/RT). En delrapport som inkom till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i februari 2009 visar bl.a. att många goda exempel redan finns från hela landet på hur man kan behålla sin kommersiella service med hjälp av de statliga medel regeringen tillför, men också genom att samordna dessa med insatser inom t.ex. landsbygdsprogrammet 2007–2013.

Uppdraget till länsstyrelserna i Värmlands och Dalarnas län gäller även att utreda och hitta modeller för ökad samverkan mellan kommersiell och offentlig service.

Exempel på steg som redan tagits i denna riktning är de cirka 200 lokala service- och samverkanskontor som håller på att etableras över hela landet samt de s.k. nystartskontoren som etableras i nio kommuner. Nystartskontoren finns tillgängliga såväl genom de lokala service-samverkanskontoren ovan som virtuellt genom Tillväxtverkets webbplats.

Regionala serviceprogram

Regeringen beslutade i december 2008 att ge Konsumentverket i uppdrag att utarbeta riktlinjer för framtagande av regionala serviceprogram. Därefter har regeringen givit Tillväxtverket i uppdrag att stödja länsstyrelser eller i förekommande fall, regionala självstyrelseorgan respektive samverkansorgan, i framtagande av serviceprogrammen. Programmen ska, enligt

regeringsbeslut i februari 2009, utarbetas och genomföras under perioden 2009–2013. Att arbeta i programform skapar förutsättningar för samarbete och samverkan mellan olika aktörer och insatser, vilket innebär effektivare insatser i de strategiskt viktigaste serviceorterna. Detta visar redovisningar av arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen, som utarbetades och genomfördes under åren 2002–2007 (se t.ex. Konsumentverkets rapport 2008:6 Kommersiell service i alla delar av landet).

Utveckling av tillgänglighet till service

Som stöd för insatserna och för att följa upp dessa har Konsumentverket årligen sammanställt statistik över serviceutvecklingen. Tillgängligheten till kommersiell service, mätt som genomsnittligt avstånd till närmaste serviceställe, var enligt Konsumentverkets redovisning oförändrad mellan 2007 och 2008 för både kvinnor och män. I samtliga län har dock männen ett något längre genomsnittligt avstånd till närmaste serviceställe än kvinnorna och störst är skillnaderna i länen med längst avstånd, framförallt i Jämtlands och Norrbottens län. Kvinnornas genomsnittliga avstånd till närmaste serviceställe var 1,7 km och männens genomsnittliga avstånd var 1,8 km.

Mellan 2007 och 2008 lades 67 butiker ned i orter med endast en kvarvarande dagligvarubutik. Totalt har 541 orter mist sin sista butik mellan 2002 och 2008. Nedläggningstakten bland de sista butikerna på en ort följer utvecklingen för de senaste åren och ligger mellan 60 och 70 butiker per år. Både inom drivmedels- och dagligvarusektorn finns indikationer på en fortsatt nedläggning och utglesning av servicenätet. Partnerskapen och programarbetet som genomförts inom ramen för de numera avslutade lokala utvecklingsprogrammen har enligt Konsumentverket dock lett fram till att de samlade insatserna har inriktats på strategiskt viktiga butiker. De samlade insatserna på området har lett till att de negativa konsekvenserna för landsbygds-hushållen kunnat begränsas och att landsbygdsbutiker med stor betydelse för varuförsörjningen överlevt.

2.5.2 Analys och slutsatser

Utvecklingen i Sveriges regioner

För att följa utvecklingen i landets regioner används huvudindikatorerna, daglönesumma per anställd, samt arbetssökande inklusive personer i åtgärder som en snabb indikator för att mäta de regionala effekterna av den ekonomiska krisen. Dessutom används ett antal indikatorer som relaterar till prioriteringar i den nationella strategin. Vidare följs den regionala utvecklingen avseende servicenivå och miljö.

Den generella bilden är att befolkningsmässigt större regioner har bättre förutsättningar än mindre och perifert belägna regioner, vilket resulterar i en högre ekonomisk effektivitet och dynamik. Det gäller särskilt storstadsregionerna, där t.ex. lönesumman per anställd och andelen snabbväxande företag är klart högre än i övriga regioner.

Den ekonomiska krisen har slagit hårt mot alla typer av regioner, men ökningen av antalet arbetssökande under det senaste året har varit allra störst i regioner som domineras av industriproduktion. I många fall har dock ökningen skett utifrån en låg utgångsnivå, vilket innebär att man i dag ligger kring riksgenomsnittet.

Även om mindre regioner med sämre förutsättningar många gånger släpar efter avseende ekonomisk nivå, så fanns det åtminstone före krisen flera positiva utvecklingstendenser. Exempelvis ökade andelen snabbväxande företag snabbare i många av de mindre regionerna. Andelen nya arbetsställen låg minst lika högt som i övriga regioner och förvärvsintensiteten var högre än i storstäderna. I regioner med svag åldersstruktur kan en hög förvärvsintensitet vara ett tecken på begynnande arbetskraftsbrist inom vissa yrkesgrupper.

Antalet dagligvarubutiker i landet har minskat under flera decennier, vilket har ökat avståndet till närmaste butik betydligt för många människor i olika landsbygdsområden. Under de senaste åren har det även skett stora förändringar på drivmedelsområdet. Marknaden är under omstrukturering och oljebolag har slagits samman. Strukturuomvandlingen på dessa områden pågår alltjämt.

Miljömässigt visar utvecklingen på minskande utsläppsnivåer i samtliga regiontyper. Räknat per invånare är utsläppsnivåerna lägst i storstadsregionerna.

Förutsättningarna för att åstadkomma utvecklingskraft i alla delar av landet för kvinnor och män varierar över landet. Det finns ett positivt samband mellan regioners ekonomiska utveckling och grundläggande strukturella förhållanden såsom folkmängd, möjligheter till transporter och andra former av kommunikationer, närhet till utbildning och forskning samt till naturmiljöer, kultur och kulturarv. Regioner med i huvudsak likartade strukturella förutsättningar utvecklas dock olika. Orsaken till detta är bl.a. skillnader i lokal dynamik, dvs. i faktorer som bidrar till ett högt nyföretagande, innovationsförmåga, flexibilitet och ständigt förnyat lärande.

Medlen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt fungerar ofta som katalysatorer som leder till att kompletterande åtgärder kan komma till stånd. Åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet stödjer således ofta samordnade processer och medför att investeringar även genomförs inom andra samhällssektorer.

Medlen inom utgiftsområdet kan endast delvis påverka utvecklingen i regionerna, om dessa inte används i samverkan med övriga offentliga och privata resurser.

Strategier, program och verktyg för regional tillväxt

Mot bakgrund av genomförda dialoger om regional tillväxt konstateras att den nationella strategins prioriteringar fortsatt är aktuella. De utmaningar som genomgående lyfts fram av ovan nämnda aktörer är behovet av att säkra kompetensförsörjning och arbetskraftsutbud, minska ungdomsarbetslösheten, skapa regional attraktivitet och kreativa regionala mötesplatser, miljö- och klimatomställningen samt stärka samordningen av nationella myndigheter på regional nivå.

Den nationella strategin med dess prioriteringar har fungerat väl som underlag vid utformningen av regionala strategier och program. Generellt har också ansetts att verktyg för regionalt tillväxtarbete finns på plats. Regeringen delar de regionala aktörernas syn på vilka de framtida utmaningarna är, exempelvis den demografiska utvecklingen samt energi- och klimatomställningen. Mot bakgrund av erfarenheterna av dessa dialoger och Nationellt forum 2007–2009 avser regeringen utveckla formerna för en kontinuerlig dialog med regionala aktörer.

Den nationella strategin genomförs i huvudsak av regionala aktörer inom ramen för regionala strategier och program och av nationella myndigheter. Av myndigheternas redovisningar framgår bl.a. att det finns en variation i fråga om hur myndigheterna relaterar sin verksamhet till den nationella strategins prioriteringar och i vilken utsträckning de är delaktiga i det regionala tillväxtarbetet. Flertalet myndigheter redovisar dock verksamhet inom en eller flera av den nationella strategins prioriteringar. Redovisningarna visar även på att flera myndigheter i dag bedriver ett samarbete sinsemellan för att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften, samtidigt som det är tydligt att samverkan mellan myndigheter som arbetar för hållbar regional tillväxt fortsatt behöver utvecklas och konkretiseras. Det finns fortsatt behov av att utveckla arbetssätt och metoder för samverkan mellan nationella myndigheter, regionala aktörer och därigenom också stärka samordningen av nationella myndigheter på regional nivå. Vidare finns behov av att främja lärandet mellan nationella myndigheter om medverkan i det regionala tillväxtarbetet samt att etablera gemensamma arenor och mötesplatser för nationella myndigheter och regionala aktörer. En fullständig redovisning av samverkansorganens, självstyrelseorganens, länsstyrelsernas och de nationella myndigheternas bidrag till genomförandet av den nationella strategin kommer att redovisas i den strategiska uppföljningen av den nationella strategin under 2009.

Regeringens uppdrag om tematiska myndighetsgrupper syftar till att främja myndigheternas samverkan för hållbar regional tillväxt. Resultaten av uppdraget visar att den tvärsektorieella samverkan fortsatt behöver utvecklas, och arbetet med att främja samverkan mellan nationella myndigheter bör bedrivas kontinuerligt. Faktorer som underlättar för samverkan mellan nationell och regional nivå är att nationella myndigheter i större utsträckning uppträder samordnat samt att de regionala aktörerna också är samordnade. Regeringen avser att utveckla den tvärsektorieella samverkan mellan myndigheter ytterligare mot bakgrund av de samverkansinitiativ, erfarenheter och lärdomar som bl.a. detta uppdrag resulterat i.

Samtliga län har regionala utvecklingsprogram och de bedöms sammanfalla väl med ambitionerna i den nationella strategin. De regionala utvecklingsprogrammen utgör strategier för länens

samlade hållbara regionala tillväxtarbete och till dessa kopplas olika handlingsinriktade program, exempelvis regionala tillväxtprogram. Det strategiska arbetet med de regionala utvecklingsprogrammen och genomförandet av de regionala tillväxtprogrammen har enligt regeringen påverkat samordningen av det hållbara regionala tillväxtarbetet positivt.

Ett strategiskt arbetssätt på olika samhällsnivåer är nödvändigt för att landsbygdernas utvecklingskraft ska kunna tas till vara. Den framtida utvecklingen i Sveriges landsbygder är beroende av att invånare, deltidsboende, lokala utvecklingsgrupper, företag, organisationer, kommuner, landsting, samverkansorgan, regionala självstyrelseorgan, myndigheter, regeringen och andra engagerar sig och tar sina delar av ansvaret. I regeringens strategiska arbete för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (se regeringens skrivelse 2008/09:167), så ligger fokus på hur den nationella nivån kan bidra till landsbygdernas utveckling och hållbara tillväxt.

Landsbygdsområden, tätorter och städer blir från ett socialt och ekonomiskt perspektiv allt mer integrerade med varandra. Landsbygderna bidrar till utveckling och hållbar tillväxt i städer och tätorter, på samma sätt som städer och andra tätorter är viktiga för landsbygdernas utveckling och hållbara tillväxt. Många människor lever sina liv både på landsbygden och i en stad eller annan tätort och inte bara på den ena eller andra platsen.

Denna utveckling påverkar hur landsbygdsfrågor måste behandlas. Politiken måste kunna hantera och främja ett ökat samspel och fler länkar mellan landsbygder, tätorter och städer. Landsbygdsfrågorna blir därför allt mer integrerade i olika politikområden. Samtidigt finns det grundläggande skillnader mellan städer och landsbygder, till exempel har landsbygderna vissa särskilda resurser, förutsättningar och utmaningar. För att uppnå målet om en hållbar tillväxt i alla delar av Sverige måste därför landsbygdernas "särskildheter" hanteras av bl.a. regeringen.

Regeringen bedömer att det finns fortsatt behov av samverkan mellan kultur-, närings- och den regionala tillväxtpolitiken för att vidareutveckla förutsättningarna för de kulturella och kreativa näringarna på regional, nationell, nordisk samt EU-nivå.

Projekt inom den regionala projektverksamheten samt EG:s regionala strukturfondspro-

gram perioden 2007–2013 har i första hand beviljats inom insatsområdena innovativa miljöer och entreprenörskap, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet och strategiskt gränsöverskridande arbete. Detta visar bl.a. på att insatserna inriktas på att uppfylla ambitionerna i den nationella strategin och i den s.k. Lissabonstrategin. Regeringens bedömning är att insatserna inom programmen, som bedrivs i samverkan mellan dels regionala aktörer, dels regionala och nationella aktörer, kommer att bidra till en hållbar regional tillväxt.

Då genomförandet av EG:s strukturfondsprogram för programperioden 2007–2013 inledes under hösten 2007 har få projekt ännu hunnit avslutas och slutredovisas, varför det är för tidigt att redovisa några resultat.

Under programperioden 2007–2013 utvärderas strukturfondsprogrammen kontinuerligt vilket enligt regeringen kommer att gynna genomförandet. De första resultaten från utvärderingarna av strukturfondsprogrammen är nu tillgängliga. Utvärderarna konstaterar bl.a. att genomförandet av programmen sker i hög takt vilket stämmer med regeringens prioritering. Den ekonomiska krisen har påverkat genomförandet på flera sätt. Utvärderarna lyfter fram att många av projekten utformats för en högkonjunktur och riskerar att inte kunna genomföras som det var tänkt. Det är emellertid enligt regeringen viktigt att ha rätt lösning för rätt problem. Insatserna inom de regionala strukturfondsprogrammen ska primärt användas till att främja strukturförändringar och regional konkurrenskraft och inte till kortsiktiga konjunkturkorrigeringar insatser.

De resultat som för närvarande finns tillgängliga från utvärderingar av den centrala projektverksamheten visar att insatserna har varit framgångsrika, bl.a. genom att stimulera tjänste- och produktutveckling inom ramen för klustersamarbeten. I detta sammanhang har Tillväxtverket, på samma sätt som Nutek har haft, en viktig roll att fylla genom att stödja och samverka med länen i det regionala tillväxtarbetet.

En viktig förutsättning för utveckling av entreprenörskap och företag är möjligheterna att finansiera utvecklingsinsatser i olika former och skeenden. Statens kapitalförsörjning ska komplettera den reguljära kapitalförsörjningen på ett sådant sätt att den inte konkurrerar med den privata marknaden och så att den stärker utvecklingen av företagande, entreprenörskap och

innovationer. De strukturella förutsättningarna och behoven för utveckling av företagande, entreprenörskap och innovationer varierar över landet och över tiden. Regeringen bedömer att insatser för att företag i alla delar av landet ska få förbättrade möjligheter till finansiering är viktiga.

För att skapa en miljö där det är attraktivt att såväl bo som att starta och driva företag är insatser som bidrar till en god servicenivå betydelsefulla. Utvecklingen inom drivmedelsområdet är fortsatt problematisk, med en minskning av antalet tankställen med knappt 10 procent under 2008. Regeringens insatser för att stärka tillgången till drivmedel fortsätter, bl.a. genom ett uppdrag till Tillväxtverket i september 2009 om att stimulera framtagandet av lokala lösningar och initiativ på serviceområdet, för att bl.a. öka tillgängligheten till drivmedel i gles- och landsbygder.

Regeringen bedömer att insatser som vidtagits för att uppnå en god tillgång till annan kommersiell service för medborgare och företag har varit mer framgångsrika. Genom arbete i programform har förutsättningar för en ökad helhetssyn och samverkan mellan olika aktörer och insatser skapats. Detta har gjort det möjligt att utveckla och genomföra insatser som riktar sig till ett brett utbud av kommersiell service, ofta i kombination med olika typer av offentlig service. Det sektorsövergripande synsättet har stärkts genom ökad delaktighet och lokal förankring i de regionala partnerskapen. Vidare har åtgärder inom ramen för kompetens- och utvecklingsprogram för lanthandlare stärkt handlarna i deras roll som företagare, med en mer hållbar servicestruktur som resultat. Regeringens bedömning är att de samlade insatserna lett till att de negativa konsekvenserna för landsbygdshushållen har kunnat begränsas och att vissa landsbygdsbutiker med stor betydelse för varuförsörjningen har överlevt.

Avsaknad av bredband eller bredband med låg prestanda eller låg tillförlitlighet leder till ineffektivt företagande med höga administrativa kostnader samtidigt som den digitala klyftan mellan tätort och landsbygd ökar.

2.6 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har lämnat revisionsberättelse utan invändning till Glesbygdsverket, dvs. Riksrevisionen har bedömt att årsredovisningen för räkenskapsåret 2008 i allt väsentligt är rättvisande.

Riksrevisionen har under 2008 vidare lämnat granskningsrapporten Sänkta socialavgifter – för vem och till vilket pris (RiR 2008:16). Revisionen har i rapporten bl.a. granskat om den regionala nedsättningen av egenavgifter och arbetsgivaravgifter för företag i stödområde A är ett effektivt medel för att öka sysselsättningen. (Jämför avsnitt 2.3 Skatteutgifter.)

Riksrevisionens samlade bedömning är att den regionala nedsättningen inte har gett några sysselsättningseffekter och inte heller lett till någon förändring av servicen. Nedsättningen har inte heller påverkat företagandet i nämnvärd omfattning. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att föreslå riksdagen att den regionala nedsättningen av socialavgifter avvecklas.

Regional nedsättning av socialavgifter har använts i Sverige sedan 1983 som ett komplement till transportbidrag och olika selektiva investeringsstöd. Omfattningen har varierat under åren, vad avser såväl geografi, branscher som belopp. Ett system med åtta procents nedsättning och utan belopps-begränsning för enskilda företag tvingades Sverige upphöra med 2000 på grund av EG-kommissionens dåvarande tillämpning av statsstödsreglerna. Därefter infördes det nuvarande systemet, som gäller företag i stödområde A, förutom i vissa branscher som är uteslutna på grund av statsstödsreglerna, och som berör 1–4 anställda i dessa företag. Syftet med nedsättningen är att stimulera småföretagandet samt att bidra till en god service i de delar av landet som har de största geografiska lägesnackdelarna (prop. 2001/02:45, bet. 2001/02:SkU12, rskr. 2001/02:122).

De nya statsstödsregler som gäller fr.o.m. 2007 ger större möjligheter att tillämpa nedsatta socialavgifter som regionalt företagsstöd i de fyra nordligaste länen. I sammanhanget kan också nämnas att Norge, till vilket land stödområde A har en lång gräns, tillämpar nedsatta socialavgifter som sitt huvudsakliga instrument för regional utjämning.

Utvärderingar som gjorts av effekterna av nedsatta socialavgifter som instrument för regional utjämning och tillväxt, både i och utanför

Sverige, har kommit till olika resultat. Det beror bl.a. på att det är svårt att finna geografiskt jämförbara regioner. Riksrevisionens granskningsrapport visar på en svag positiv effekt på nyföretagandet medan frågan om inverkan på serviceutbudet, enligt regeringens bedömning, inte får något svar.

Regeringens sammanfattande bedömning är densamma som när den nuvarande nedsättningen infördes, dvs. att stödformen är viktig för företagen, bl.a. på grund av att dess generella karaktär innebär att de kan förutse och kalkylera med nedsättningen, att den administrativa hanteringen är relativt snabb och enkel och att den inte är direkt styrande över företagets beteende. Det finns dock anledning att söka bättre metoder för att utvärdera stödformen.

2.7 Politikens inriktning

En politik för regional tillväxt

Inledning

Hela Sveriges utvecklingskraft ska tas till vara. Regeringen kommer att föra en aktiv förnyelsepolitik som ger alla delar av landet möjligheter att utvecklas av egen kraft och bidra till det gemensamma bästa.

Genom att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften och skapa bättre förutsättningar för företagande, innovationer och investeringar, kan tillväxtpotentialen i hela landet stärkas. Tillgång till kommersiell och offentlig service samt väl fungerande kommunikationer över hela landet är viktigt för att uppnå detta.

Politiken för regional tillväxt bygger härutöver på att varje region ges ansvar och inflytande som innebär möjligheter att växa utifrån sina egna förutsättningar. Sveriges tillväxt är inget annat än summan av den tillväxt som skapas i landets alla delar. Ju fler regioner som har en stark och expansiv ekonomi, desto bättre för Sverige. Fler ekonomiskt starka regioner är bra också för Sveriges svagare regioner.

De strukturella förutsättningarna skiljer sig åt i Sveriges olika delar, vilket medför att utvecklingsmöjligheter och problem varierar mellan landets regioner. Detta blir särskilt tydligt i tider av ekonomisk kris, då de specifika problemen på varje arbetsmarknad ställs på sin spets. Därför måste den regionala tillväxtpolitiken anpassas till

de regionala förutsättningarna. Då kan individer och företag bättre arbeta för att bli framgångsrika och ta tillvara utvecklingskraft och dynamik där de lever och verkar.

En förutsättning för detta är att kvinnor och män, oavsett etnisk och kulturell bakgrund, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, ska ha goda möjligheter att utvecklas i alla delar av landet. System som konserverar fördelningen av makt och resurser ur dessa perspektiv ska motverkas.

En politik för tillväxt i hela landet måste innehålla politiska insatser som bidrar till att skapa ett långsiktigt hållbart näringsliv. En avgörande del i den regionala tillväxtpolitiken bygger på ett ytterligare stärkt lokalt och regionalt ansvar och inflytande över statliga tillväxtresurser.

Den regionala tillväxtpolitiken ska bedrivas i alla delar av landet, i såväl gles- och landsbygder som i små och medelstora städer samt i storstadsområden för att bidra till den samlade nationella tillväxten. Tätorter och gles- och landsbygd ska ses som sammanlänkade regioner. Politiken har dock delvis olika instrument i olika delar av landet. Det finns fortsatt behov av insatser för geografiskt avgränsade områden, som ur ett europeiskt och nationellt perspektiv bedöms behöva särskilda åtgärder för att stärka sina förutsättningar för hållbar tillväxt.

Den regionala tillväxtpolitiken inriktas mot:

- Ett ytterligare stärkt lokalt och regionalt inflytande och ansvar över statliga medel.
- Att ta vara på de unika förutsättningar för individers utvecklingskraft och företags konkurrenskraft som finns i olika typer av regioner såsom gles- och landsbygd, små och medelstora städer samt i storstadsområden.
- Strategiska statliga insatser och åtgärder för hållbar tillväxt i samspel med aktörer på såväl lokal, regional, europeisk som global nivå.
- Ett tvärsektorielt arbetssätt och en mer samordnad stat i samverkan med lokala och regionala aktörer. Eftersom det inte i första hand är enskilda åtgärder inom utgiftsområdet som är avgörande för den regionala tillväxten innebär detta också att insatser inom flertalet utgifts- och politikområden fortsatt ska samordnas.
- En god tillgång till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i alla delar av landet.
- Ett ökat arbetskraftsutbud genom bl.a. regionförstoring och ökad rörlighet inom och mellan regioner.
- Regionala strategier och program som bedrivs med stöd av partnerskap och i samspel med nationell och europeisk nivå i syfte att stärka det lokala och regionala hållbara tillväxtarbetet.

Strategisk uppföljning av den nationella strategin

Under 2009 genomförs en strategisk uppföljning av den nationella strategin i syfte att stämma av genomförandet av strategin och dess aktualitet i förhållande till förändrade utmaningar och politisk utveckling samt för att öka kunskapen och bredda dialogen kring hållbara regionala tillväxtfrågor.

Sedan strategin beslutades 2006 har regeringen fattat beslut inom flera olika områden av betydelse för det regionala tillväxtarbetet. Mot bakgrund av detta, den rådande ekonomiska situationen och de utmaningar Sverige står inför på klimat- och energiområdet överväger regeringen därför att ytterligare lyfta fram vikten av att arbeta med frågor som t.ex. energi och klimat, demografi, gränsöverskridande samarbete och samordningen mellan bl.a. den regionala tillväxt-, utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken.

Resultatet av den strategiska uppföljningen kommer att presenteras i en rapport i slutet av 2009 som ska belysa eventuella behov av förändringar och redovisa resultatet av uppföljningen i alla dess delar.

Stärkt utvecklingskraft på landsbygden

Regeringen har sedan 2006 arbetat systematiskt och strategiskt för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Resultatet av arbetet hittills har redovisats till riksdagen i regeringens skrivelse En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (skr. 2008/09:167). I denna slår regeringen fast sin positiva syn på Sveriges landsbygder. Landsbygder med stark utvecklingskraft är en resurs för hela Sveriges utveckling och hållbara tillväxt, inte minst för den stora utmaningen att skapa ett hållbart samhälle.

Regeringen bedriver en aktiv politik för att ge alla delar av landet möjligheter att utvecklas, bl.a. genom att även i olika landsbygder stimulera företagande, entreprenörskap, innovation och förnyelse samt kompetensförsörjning. Den regionala tillväxtpolitiken och politiken för landsbygdens utveckling är hörnstenar för de

strategiska insatserna och ger de grundläggande målen och prioriteringarna för strategin samt en rad av verktygen. Samtidigt är regeringens bedömning att det krävs större insatser från politiken inom flera områden för att omvandla landsbygdernas resurser till hållbar tillväxt och sysselsättning. Regeringens inriktning är därför att, i de frågor där det är relevant, på ett bättre sätt än hittills införliva landsbygdsperspektivet som en naturlig del i alla politiska områden och att skapa mervärden genom ökad samverkan mellan olika områden. Målen inom alla politikområden måste, där det är relevant, uppnås såväl i olika typer av landsbygder som i tätorter och i städer. Det är viktigt att olika åtgärder anpassas efter skiftande geografiska förutsättningar.

I skrivelsen klargör regeringen sin syn på en rad områden som är viktiga för att ta tillvara landsbygdernas möjligheter till hållbar tillväxt och utveckling. Regeringen lyfter fram att många landsbygdsområden har ett väl differentierat näringsliv med stora tillväxt- och utvecklingsmöjligheter. Företagandet i landsbygdsområden ökade under den senaste högkonjunkturen, många nya verksamheter utvecklas och andelen små företag är hög.

Förutom de möjligheter som även finns i andra delar av landet har många landsbygdsområden särskilda tillgångar som ger goda förutsättningar för ett ökat entreprenörskap och företagande. De flesta landsbygdsområden är rika på naturresurser och råvaror. Mark- och vattenresurser kan användas för produktion av biomassa för bl.a. energiutvinning, industriprocesser, livsmedels- och läkemedelstillverkning men även för annan vidareförädling. Mineraler är en råvara av stor ekonomisk betydelse. Som en följd av den nödvändiga miljö- och klimatomställningen förutses efterfrågan på förnybara resurser öka betydligt under kommande årtionden, inte minst inom energisektorn finns stora utvecklingsmöjligheter.

De särskilda och attraktiva natur- och kulturmiljöer samt kulturresurser som finns i många landsbygder utgör en värdefull resurs för hela landet. Dessa miljöer ger bl.a. möjligheter till ett attraktivt permanent- och deltidsboende, rekreation och rehabilitering, ett rikt friluftsliv samt en utvecklad turism. De nya strandskyddsbestämmelser som riksdagen beslutat om (prop. 2008/09:119, bet. 2008/09:MJU13, rskr. 2008/09:227) stärker förutsättningarna för utveckling i hela landet och ökar det lokala och re-

gionala inflytandet. De tätortsnära landsbygdernas goda miljöer är en viktig faktor för växande stadsregioners attraktivitet och utveckling.

Stora ytor, ibland i kombination med särskilda klimatförhållanden, kan också nyttjas som en positiv utvecklingsfaktor, inte minst i de inre delarna av norra Sverige. Exempelvis ger detta goda möjligheter till upplevelseturism och olika former av testverksamhet.

Vidare har den sociala ekonomin och det civila samhället en stor betydelse och står för en ökande del av nya initiativ och nytt entreprenörskap. Landsbygdernas sociala och ekonomiska utveckling bygger i högre grad än tätorternas på ett samspel mellan privata, offentliga och ideella insatser. Den lokala nivån har lång erfarenhet av sektorsövergripande synsätt och arbetssätt som är viktiga att ta tillvara. Ytterligare möjligheter och utmaningar beskrivs mer ingående i skrivelsen.

Regeringen har ett ansvar för att bidra till att upprätthålla vissa grundläggande strukturer i form av robust infrastruktur och grundläggande samhällsservice för medborgare och företag på landsbygden, trots att dessa på grund av de glesa strukturerna kan vara dyrare att driva än i tätorter och städer. Det innebär insatser för det finmaskiga vägnätet, robusta nät för el och elektroniska kommunikationer, grundläggande kommersiell och offentlig service, m.m. Detta krävs för att landsbygdens utvecklingskraft och tillväxtpotential ska kunna tas tillvara och nyttiggöras för hela landet.

Genom ett strategiskt arbetssätt har regeringen undan för undan fattat en mängd beslut inom olika politik- och utgiftsområden för att stärka landsbygdens utvecklingskraft. I skrivelsen ges en samlad bild av dessa åtgärder. Det är både specifika åtgärder riktade till landsbygder och generella åtgärder med särskild betydelse för landsbygder. Skrivelsen är dessutom framåtsyftande genom att regeringen presenterar åtgärder som utreds eller förbereds, samt frågor som är viktiga att analysera vidare. Nya åtgärder och insatser som är relevanta för den hållbara regionala tillväxten och landsbygdernas utveckling kommer således att tillkomma kontinuerligt framöver.

I skrivelsen presenteras organisatoriska åtgärder och andra aktiviteter för att säkerställa ett fortsatt starkt engagemang för landsbygdsfrågorna, inte minst inom Regeringskansliet. Arbetet kommer att ledas av statssekreterarna på

Närings- och Jordbruksdepartementen. Näringsdepartementet kommer även att leda en arbetsgrupp för landsbygdsutveckling inom ramen för Nordiska ministerrådet.

Som exempel på viktiga insatser och åtgärder som föreslås eller redovisas i denna proposition och som även kommer att stärka landsbygdernas utvecklingskraft kan följande nämnas. Regeringen har för avsikt att under första kvartalet 2010 fatta beslut om definitiva ramar till respektive länsplan samt om innehållet i den nationella planen. I och med riksdagens beslut avseende infrastrukturpropositionen klargjordes ramar och inriktning för den nu pågående åtgärdsplaneringen. Satsningarna på infrastrukturen under perioden 2010–2021 ska bl.a. bidra till att uppnå regeringens mål om utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Här ska livskraftiga landsbygder vara en av utgångspunkterna. 40 000 platser 2010 och 2011 föreslås i ny aktiveringsinsats, LYFT, vars inriktning ska vara sysselsättning inom till exempel miljö, skogsvård och kulturarvet. Regeringen arbetar vidare med sin vision om Sverige som det nya matlandet. Regeringen föreslår därmed en femårig satsning i syfte att marknadsföra Sverige som det nya matlandet i Europa samt förbättra maten i den offentliga sektorn. Satsningar på bredband sker inom ramen för Landsbygdsprogrammet 2007–2013 som en del av den europeiska ekonomiska återhämtningsplanen. Kostnaderna för upphandling av betaltjänster för äldre personer och personer med funktionsnedsättning på landsbygden har blivit högre än tidigare beräknat. Anslaget för grundläggande betaltjänster föreslås därför ökas 2010–2012.

Bland de förslag som regeringen lägger fram för ett stärkt företagsklimat och bättre villkor för entreprenörer och företagande, kan följande nämnas som bidrar till en stärkt utvecklingskraft även i landsbygder. Nedsättning av egenavgifterna för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag med 5 procentenheter fr.o.m. den 1 januari 2010, reformering av de sociala trygghetssystemen för företagare samt förstärkta insatser för att utveckla entreprenörskap och företagande inom vård och omsorg. För att ytterligare ta vara på Sveriges potential och attraktionskraft som ett konkurrenskraftigt och hållbart turistland så föreslår regeringen vidare utökade resurser för VisitSweden AB. Regeringens satsning för att främja kvinnors företa-

gande och för att stärka kunskaperna om kvinnors företagande har avslutningsvis fått stort genomslag och föreslås därför en fortsatt satsning under 2010. Regeringen föreslår vidare att statsbidragen till kommuner och landsting tillfälligt ökar för att dämpa fallet i den kommunala sysselsättningen och mildra effekterna av den ekonomiska krisen. Detta är viktigt för att säkra tillgången till välfärd i hela landet.

Problemen med massförekomst av myggor i området kring nedre Dalälven är tidvis betydande. Försöksverksamhet med myggbekämpning har framgångsrikt bedrivits i det berörda området. Regeringen anser att det är viktigt att verksamheten med att begränsa myggförekomsten kan fortsätta samt att det är en fråga som ska hanteras på regional och lokal nivå. Stöd till denna verksamhet bör prövas inom ramen för de samlade medel som finns tillgängliga regionalt och lokalt.

Europeiska sammanhållningspolitiken

Syftet med EU:s sammanhållningspolitik är att främja en harmonisk utveckling inom hela gemenskapen och särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna. Sammanhållningspolitiken syftar även till att undanröja hinder för en väl fungerande inre marknad, och till utveckling och förbättrad konkurrenskraft i alla regioner i unionen. Regeringen anser att de regionala strukturfondsprogrammen bidrar till att stärka den regionala konkurrenskraften och sysselsättningen.

För att göra insatserna inom sammanhållningspolitiken mer strategiska tillämpas gemensamma EU-riktlinjer för programperioden 2007–2013. Dessa syftar till att fokusera insatserna och genomföra dem i enlighet med den s.k. Lissabonagendan för ökad konkurrenskraft och sysselsättning.

Inom ramen för gemenskapens strategiska riktlinjer tillämpar medlemsländerna sedan egna strategiska referensramar som styr genomförandet av ländernas strukturfondsprogram. I Sverige benämns referensramen Nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013.

Det är ett gemensamt ansvar för Europeiska kommissionen, medlemslandet och regionen att insatserna som finansieras av strukturfondsprogrammen bidrar till de gemensamma målen om tillväxt och sysselsättning. Ett annat viktigt in-

slag är att programmen genomförs i partnerskap mellan lokala och regionala myndigheter, organ, privata aktörer och det civila samhället. Detta breda deltagande, tillsammans med ett sektorsövergripande arbetssätt, gör att strukturfondsprogrammen ger en hävstångseffekt och bidrar till en fokusering av det regionala tillväxtarbetet.

Territoriell sammanhållning är en del av sammanhållningspolitiken som syftar till att alla regioners territoriella potential ska användas så effektivt som möjligt genom att politik och insatser utformas utifrån varje regions unika förutsättningar. Utvecklingsarbetet ska bedrivas integrerat och funktionellt sammanhållet i olika geografier, över sektorsgränser och mellan beslutsnivåer. Kommissionens arbete med EU:s Östersjöstrategi är ett praktiskt exempel på hur idéer om territoriell sammanhållning kan genomföras i ett makroregionalt sammanhang.

Gränsöverskridande samarbete för hållbar tillväxt

Det regionala tillväxtarbetet måste alltmer sättas in i ett större geografiskt sammanhang. Det finns en stor potential för regioner att bedriva ett utökat gränsöverskridande och funktionellt samarbete, såväl inom som utanför Sveriges gränser.

Våra grannländer och vårt närområde är av stor betydelse för Sveriges och svenska regioners hållbara tillväxt och utveckling. En fortsatt positiv utveckling politiskt och ekonomiskt i Östersjöregionen är av stor vikt för Sverige och svenska regioner. I Sverige spelar 14 gränsöverskridande EU-program en aktiv roll i att stärka lokala och regionala samarbetsinitiativ över landsgränserna i Östersjöregionen.

För att ytterligare förbättra koordineringen av EU-programmen och därmed öka dess potential tog regeringen initiativ till att Europeiska rådet i december 2007 gav Europeiska kommissionen i uppdrag att till juni 2009 utarbeta en EU-strategi för Östersjöregionen. Strategin är ett sätt att främja affärsmöjligheter och förbättra den inre marknadens sätt att fungera i ett makroregionalt perspektiv. Strategin innehåller fyra områden – miljö, tillväxt, attraktivitet och tillgänglighet samt säkerhet – där medlemsstaterna runt Östersjön bestämt sig för att inom ramen för en rad konkreta åtgärder fördjupa sitt samarbete. Östersjöstrategin ger även en möjlighet att öka regionens synlighet och attraktivitet i den globala konkurrensen om handel, investeringar och turismströmmar. Regeringen har en aktiv roll i

processen och verkar för att strategins innehåll ska bidra till fördjupat samarbete i Östersjöregionen.

Den 1 augusti 2009 trädde lagen (2009:704) om europeiska grupperingar för territoriellt samarbete i kraft (prop. 2008/09:174, bet. 2008/09:NU22, rskr. 2008/09:303). Lagen innehåller kompletterande nationella bestämmelser till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1082/2006 av den 5 juli 2006 om en europeisk gruppering för territoriellt samarbete (EGTS). En gruppering är en ny juridisk person för territoriellt samarbete inom EU. Grupperingen ska ha som mål att underlätta och främja gränsöverskridande, transnationellt och interregionalt samarbete. Syftet med en gruppering är att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen inom unionen genom att underlätta för medlemsstater, regionala och lokala myndigheter att samarbeta effektivt över nationsgränserna. Den nya samarbetsformen möjliggör en fast struktur och långsiktig planering i samarbetet.

Regionalt inflytande över statliga tillväxtresurser

Varje region ska ges ansvar och inflytande som innebär möjligheter att växa utifrån sina egna förutsättningar. Medborgare och företag kan därmed få bättre förutsättningar för att påverka utvecklingen i sin egen region. Regionala företrädare ska ha inflytande över de statliga tillväxtresurserna.

Ett ökat regionalt ansvar och inflytande ställer krav på ett väl fungerande samspel mellan den lokala, regionala och nationella nivån kring frågor av betydelse för den hållbara regionala tillväxten. En kontinuerlig dialog är en viktig förutsättning för detta samspel. Regeringen har för avsikt att vidareutveckla dialogen inom ramen för Nationellt forum för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning och även fortsatt, på olika sätt, föra dialog med företrädare för samtliga län.

Ökat regionalt inflytande

De samverkansorgan som har bildats i flertalet län övertar uppgifter från staten inom ramen för det regionala tillväxtarbetet. Regeringen ser positivt på ett ökat regionalt ansvarstagande och har därför givit samverkansorganen såväl större resurser som ett ökat ansvar över de statliga regionala tillväxtmedlen.

Regeringen avser att permanenta den försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördel-

ning som gällt för landstingen i Skåne och Västra Götalands län. I processen ska Hallands läns landsting och Gotlands kommun tilldelas motsvarande uppgifter.

Det finns vidare ett behov av att den statliga regionala förvaltningens utformning blir tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig. Regeringen har därför i juni 2009 tillkallat en särskild utredare för att genomföra en översyn av statlig regional förvaltning m.m. (dir. 2009:62). Uppdraget ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 15 december 2012. Behovet av en översyn har aktualiserats bl.a. i samband med de initiativ som tagits om en ändrad landstingsindelning. Utredningen ska bl.a. överväga om statliga myndigheters geografiska indelning bör regleras eller på annat sätt hanteras så att länsgränser efterföljs som indelningsgrund för en regional organisation. Förslagen i utredningen ska stödja förutsättningar för tillväxt och en minskad sektorisering samt innehålla ett kundperspektiv.

Regionala varselsamordnare

Regeringen har sedan januari 2008 gett i uppdrag till regionala varselsamordnare i 21 län att för regeringens räkning samordna insatser lokalt och regionalt. Uppdraget har getts till landshövdingen och regionala politiska företrädare i de län där de har ansvaret för regionala tillväxtfrågor. De regionala varselsamordnarnas uppdrag handlar framförallt om att möta de företag och människor som drabbas av varsel och nedläggningar. Genom att samordna aktörer och befintliga resurser på lokal och regional nivå ska arbetet säkerställa att Sverige stärker sin konkurrenskraft. Samordnarna ska till regeringen regelbundet redovisa utvecklingen i berörda kommuner och län, hinder och behov som identifieras i arbetet samt vidtagna och planerade åtgärder.

Regeringen har vid ett flertal tillfällen fört en samlad dialog med samordnarna. De förslag som de regionala varselsamordnarna rapporterat till regeringen har behandlats inom berörda departement. Drygt 200 förslag har inkommit inom områden som arbetsmarknad, utbildning, infrastruktur, näringslivsutveckling, kommunernas ekonomi och finansiella marknader. Ungefär en tredjedel av förslagen har regeringen hört sammat och genomfört, en tredjedel behandlas vidare och en tredjedel är förslag som inte är regeringens ansvar eller inte bedöms vara aktuella i

det rådande läget. Arbetssättet med regionala varselsamordnare har fallit väl ut. Arbetet organiseras i regel med utgångspunkt i de partnerskap och samverkansgrupper som finns etablerade inom ramen för det regionala tillväxtarbetet. De åtgärder och planer som genomförs bygger i stor utsträckning på de regionala strategier och program som sedan tidigare tagits fram i breda partnerskap och därmed är förankrade i länen. Varselarbetet har visat på värdet och betydelsen av långsiktiga regionala strategier som grund för snabba beslut om åtgärder i en krissituation. De regionala varselsamordnarnas arbete har bidragit till kraftsamling och framtidstro bland lokala och regionala aktörer i tider av oro och kris. Arbetet har främjat samverkan och lett till att lokala och regionala resurser i större utsträckning samordnas och nyttjas effektivare. Det kommer att ha stor betydelse för hur Sverige kommer att klara sig ur den här krisen. Det är angeläget att detta arbete kan fortsätta och även utvecklas. Det sker bl.a. genom att de regionala varselsamordnarna getts i uppdrag att ta fram underlag åt regeringen inom specifika frågeställningar samt att Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) involveras för att bistå samordnarna vad gäller erfarenhetsutbyte och analyser av utvecklingen nationellt och internationellt.

Balanserad sektorisering och effektiv förvaltningsstruktur

Människors utvecklingskraft och företags konkurrenskraft i alla delar av landet ska främjas genom en tydligare och mer överskådlig förvaltningsstruktur, en bättre styrning, en ökad lokal myndighetssamverkan samt minskad centralstyrning. Den tvärssektoriella styrningen ska utvecklas som ett led i att effektivisera myndighetsstyrningen och styrningen av den statliga verksamheten.

Regeringen har tagit flera olika förvaltningspolitiska initiativ för en mer samlad förvaltningsstruktur inom politikområden med strategisk betydelse för hållbar nationell och regional tillväxt.

Den 1 april 2009 bildades två nya myndigheter inom näringspolitiken och den regionala tillväxtpolitiken, Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys). Tillväxtverket har bl.a. till uppgift att utveckla och genomföra insatser för stärkt utvecklingskraft i såväl gles- och landsbygder,

små och medelstora städer som i storstadsområden. Tillväxtanalys ska utifrån olika perspektiv utvärdera, analysera och redovisa effekter av statens åtgärder för hållbar tillväxt, konkurrenskraft och regioners utvecklingskraft i hela landet.

En utgångspunkt för det förvaltningspolitiska utvecklingsarbetet är att bidra till en tydligare och effektiviserad myndighetsstruktur och klargöra vad som bör vara offentliga åtaganden. Det är angeläget att de verksamheter som bedrivs motsvarar regeringens behov, både vad gäller operativt och kunskapsmässigt stöd.

Det är viktigt att de statliga myndigheternas lokalisering i större utsträckning får en större spridning över landet. Det handlar om att noga pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentra eller andra större orter. En utgångspunkt är att myndigheterna ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt.

Nationella myndigheter har tillsammans med regionala aktörer och länsstyrelser en central roll i det regionala tillväxtarbetet. Även här är ett väl fungerande samspel och samverkan avgörande. Mot bakgrund av resultaten av regeringsuppdraget om tvärsektorielt samarbete för regional tillväxt konstaterar regeringen att nationella myndigheter i större utsträckning behöver finna sin roll i det regionala tillväxtarbetet och i ökad grad samverka för att kunna bidra till ett effektivt samspel med den lokala och regionala nivån. Myndigheterna behöver i samspelet med regionala aktörer bli tydligare med vad de kan bidra med i det regionala tillväxtarbetet. På liknande sätt behöver den interna regionala samverkan och samordningen i länen stärkas. Därav finns behov av ett fortsatt arbete för tvärsektorieell samverkan för regional tillväxt som involverar nationella myndigheter, länsstyrelser och regionala aktörer. Enligt regeringen behövs ett förtydligande av de nationella myndigheternas uppdrag i det regionala tillväxtarbetet, en utveckling av formerna för samverkan mellan myndigheter och regionala aktörer samt etablering av gemensamma arenor och mötesplatser för strategisk diskussion. Väl förankrade och långsiktiga samverkansuppdrag till nationella myndigheter kommer att ges inom exempelvis områden som utveckling av regionala innovationsmiljöer, utbildningsplanering och kompetensförsörjning samt kulturella och kreativa näringar.

Ett företags- och innovationsklimat i världsklass

Det finns ett nära samband mellan entreprenörskap och förnyelse. Därför är Sverige, för sin hållbara tillväxt och konkurrenskraft, beroende av att stimulera ett förbättrat klimat för entreprenörskap, företagande och innovationer. Förutsättningarna för hållbar tillväxt handlar alltmer om förmågan till kreativitet och nytänkande, vilken främjas genom öppenhet, tolerans och mångfald. Den lokala, regionala och nationella nivån behöver därför skapa miljöer som behåller och lockar till sig individer som bidrar till detta.

Offentliga insatser för innovation och förnyelse har ökat och tydliggjorts under senare år genom EG:s regionala strukturfondsprogram för programperioden 2007–2013. En stor andel av medlen inom programmen satsas på insatser inom forskning, utveckling, innovation och entreprenörskap. I propositionen *Ett lyft för forskning och innovation* (prop. 2008/09:50) har regeringen gjort bedömningen att det regionala tillväxtarbetet bör hitta former för ett fortsatt arbete med att utveckla samspelet med den nationella forsknings- och innovationspolitiken. I syfte att ta vara på de samlade resurserna som finns hos den regionala och nationella nivån bör dialogen med regionala aktörer och berörda centrala myndigheter om ett strategiskt arbete med forsknings- och innovationsfrågor på regional nivå utvecklas. Samspelet mellan ramprogram och strukturfonder inom nuvarande programperiod bör också utvecklas samtidigt som de olika programmens olika målsättningar respekteras.

Åtgärder inom näringspolitiken för att främja ett bättre entreprenörskapsklimat och bättre villkor för företag kommer att vara av stor betydelse för att främja en hållbar regional tillväxt.

En viktig förutsättning för hållbar lokal och regional tillväxt är ett livskraftigt företagande. Näringspolitiken syftar till att göra det enkelt, självklart och mer lönsamt att starta, driva och äga företag. Generella åtgärder för att förbättra företagsklimatet, t.ex. genom regelförenklingar och insatser för en väl fungerande kapitalförsörjning är viktiga.

I syfte att stärka företagets möjligheter att växa och verka på den globala marknaden avser regeringen inom ramen för statens åtagande att utarbeta en internationaliseringsstrategi med särskilt fokus på små och medelstora företag. Strategin ska omfatta regional tillväxtpolitik, näringspolitik, handels- och investeringsfrämjande.

Utredningen Statliga finansieringsinsatser för nya, små och medelstora företag har i betänkan- det ”Innovationer och företagande – Sveriges framtid” (SOU 2008:121) lämnat ett flertal för- slag på hur statens finansieringsinsatser kan bli mer effektiva och överskådliga. En rapport rörande statliga rådgivningsinsatser har 2009 lämnat förslag på hur de statliga insatserna kan utvecklas. Regeringen avser att, bl.a. utifrån dessa underlag, utarbeta förslag till förbättringar av de statliga insatserna för finansiering och råd- givning samt utveckling av myndighetsservice.

Regeringen har startat ett förändringsarbete på det statliga området. Utöver arbetet på central nivå i myndigheter och på departement är dock den regionala och lokala nivån betydelsefull i ar- betet med regelförenkling. Länsstyrelser och kommuner har exempelvis viktiga roller vad gäller tillämpning och tillsyn av lagar och för- ordningar. Det är också länsstyrelser och kom- muner som företagen i många fall möter när re- gelverket tillämpas i praktiken. Regeringen avser därför att ta initiativ till insatser som stimulerar arbetet med regelförenkling på lokal och regional nivå.

Förening miljö och företagande

En ökande global konkurrens, klimatföränd- ringar, energiförsörjning, människors utanför- skap och den långsiktiga demografiska utveck- lingen hör till de största utmaningarna när det gäller politikens förutsättningar att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.

Regeringens bedömning är att miljö-, energi- och klimatutmaningarna ska utnyttjas som eko- nomiska hävstänger. Miljövänlig och effektiv teknik och förnybar energi ska stödja utveck- lingen av ett konkurrenskraftigt näringsliv och ge möjligheter till ekonomisk utveckling i såväl Sveriges regioner, i bl.a. gles- och landsbygder, som i andra delar av världen. Begreppet eko- effektiv ekonomi, som förenar näringspolitiken med klimat- och energiutmaningarna, är värde- fullt att tillämpa i Sverige och i EU.

Kunskap och kompetens

Tillgången till kunskap och kompetens samt till- räcklig hög rörlighet både mellan sektorer och mellan regioner är av yttersta vikt för individers utvecklingskraft samt företags konkurrenskraft. Här är ett ökat arbetskraftsdeltagande bland in- vandrare, äldre och ungdomar centralt.

Utbildningsmarknaden är till stor del regional. Tillsammans med företagen utgör lärosäten, i

samverkan med regionala företrädare, en del i varje regions innovationskraft och därmed nä- ringslivets globala konkurrenskraft. Universitet och högskolor kan på så sätt fungera som kraft- centra för förnyelse och dynamik för att främja den hållbara regionala tillväxten. Det är därför viktigt att utbildningsanordnare tar hänsyn till den regionala arbetsmarknadens efterfrågan för att matchningen ska fungera.

Tillgång till gymnasial utbildning och kvalifi- cerad eftergymnasial yrkesutbildning spelar också en viktig roll för möjligheterna att konti- nuerligt vidareutbilda eller omskola sig. Statens skolverk har sedan oktober 2008 i uppdrag att ansvara för vidareutvecklingen av utvecklingsin- satser avseende metoder och pedagogik för flexibelt lärande, något som kan komma att bidra till att underlätta kompetensförsörjningen i bl.a. gles- och landsbygder.

Riksdagen beslutade i våras i enlighet med re- geringens förslag om att införa Yrkeshögskolan (prop. 2008/09:68, bet. 2008/09:UbU6, rskr. 2008/09:178). Denna syftar till att säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd. För- ändringen kommer bl.a. att ytterligare stärka förutsättningarna för individers utvecklingskraft och företags konkurrenskraft i hela landet.

Regeringens entreprenörskapsstrategi betonar utbildningsområdets centrala roll i att stimulera entreprenörskap. Skolan lägger grunden för ett entreprenöriellt förhållningssätt och genom strategin har regeringen konkretiserat åtgärder för att entreprenörskap ska genomsyra utbild- ningen på alla nivåer. Regeringen avser att noga följa strategins genomförande.

Kultur och kreativitet

Regeringen bedriver ett arbete med syfte att ut- veckla en långsiktigt fungerande infrastruktur för kulturella och kreativa näringar. Den hand- lingsplan för kulturella och kreativa näringar som regeringen avser fatta beslut om är ett första steg i det långsiktiga arbetet för att utveckla denna för Sveriges utvecklings- och konkurrens- kraft viktiga sektor. Regeringen bedömer att det finns fortsatt behov av att vidareutveckla förut- sättningarna för de kulturella och kreativa nä- ringarna både på regional, nationell och nordisk nivå samt inom EU. Det är viktigt att förbättra samverkan mellan myndigheter och organisatio- ner med ansvar för kultur- eller näringslivsfrågor

på nationell nivå, liksom mellan nationella och regionala aktörer.

Svensk export har ändrat inriktning och mer av tjänster och kreativa industrier exporteras i dag. Det finns vidare ett behov av att förnya sättet att se på de internationella marknaderna och att se potentialen i kulturella och kreativa näringar som exportfaktor, men också som attraktionskraft för utländska investeringar. För att ytterligare fördjupa och stärka arbetet med att utveckla de kulturella och kreativa näringarna kommer regeringen att genomföra en satsning 2010–2012, som bl.a. avses kopplas till handlingsplanen. Satsningen omfattar totalt 60 miljoner kronor inom utgiftsområde 24 Näringsliv.

Lokalt och regionalt inflytande över väl fungerande kommunikationer

Ett ytterligare stärkt lokalt och regionalt inflytande och ansvarstagande över transportsystemet är eftersträvansvärt och betydelsefullt för väl fungerande kommunikationer över hela landet. För närvarande pågår förberedelser för att ersätta nuvarande transportinfrastrukturplaner för åren 2004–2015. Länen, regionala företrädare och statens infrastrukturverk samverkar i arbetet med att ta fram förslag till nationella och regionala planer. En viktig uppgift är att fånga upp de problem och möjligheter som människor, företag och samhället upplever. Regeringen avser att under det första kvartalet 2010 besluta om nya transportinfrastrukturplaner. För närvarande pågår även ett arbete med en ny myndighetsstruktur inom området, bl.a. ett arbete med att bilda ett nytt trafikverk (dir. 2009:75). Till trafikverket föreslås överföras bl.a. verksamheterna inom Vägverket och Banverket. Med ett nytt trafikverk avses dels samordningen mellan olika transportslag förbättras, dels samverkan med de regionala aktörerna underlättas.

Genom väl utbyggda och regionalt anpassade och samordnade kommunikationer, såväl IT-infrastruktur som tillgång till infrastruktur i vid bemärkelse, ökar också kvinnors och mäns möjligheter att bo, arbeta och studera på olika platser och deras möjlighet att driva företag. En god IT-infrastruktur är en förutsättning för företagande i glesa regioner med långa avstånd till kunder, leverantörer, företagstjänster m.m. En väl utbyggd IT-infrastruktur, även i olika landsbygder, stärker den lokala utvecklingskraften och skapar fler och växande företag.

Regeringen kommer vidare att genomföra satsningar på bredband inom ramen för Landsbygdsprogrammet 2007–2013 som en del av den europeiska ekonomiska återhämtningsplanen. Insatserna ger möjlighet att i det lokala utvecklingsarbetet öka tillgången till bredband i landsbygdsområden (se även utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel). Insatserna kompletterar befintliga insatser inom de olika strukturfondsprogrammen.

Kommersiell och offentlig service

Befolkningsförändringar, omvandlingen inom dagligvaru- och drivmedelsbranscherna samt människors förändrade köpvanor är viktiga faktorer som påverkar tillgången till service. Regeringen har avsatt 30 miljoner kronor extra på att stärka tillgången till främst drivmedel i gles- och landsbygder. Regeringen uppdrog i december 2008 åt Länsstyrelsen i Värmlands län och Länsstyrelsen i Dalarnas län att under 2009 utarbeta modeller för att trygga tillgängligheten till kommersiell service i hela landet. Prioriterade områden ska vara drivmedelsförsörjning och samverkan mellan kommersiell och offentlig service. I september 2009 beslutade regeringen också om ett uppdrag till Tillväxtverket att stimulera framtagandet av lokala lösningar och initiativ på serviceområdet, för att bl.a. öka tillgängligheten till drivmedel i gles- och landsbygder. Till uppdraget har regeringen avsatt 17 miljoner kronor från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

Nuvarande och framtida behov och utmaningar kommer att kräva fortsatta insatser inom serviceområdet bl.a. genom olika insatser för att stärka butiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse för varuförsörjningen.

Att arbeta i programform skapar förutsättningar för ett ökat samarbete och samverkan mellan olika aktörers insatser vilket innebär effektivare insatser i strategiskt viktiga serviceorter.

För att öka tillgängligheten till offentlig service i alla delar av landet och samtidigt möjliggöra en fortsatt effektivisering av den offentliga tjänsteproduktionen, måste samordnade lösningar utvecklas. En utgångspunkt för det framtida arbetet är därför att bredda nuvarande insatser i syfte att öka samordningen, såväl mellan olika offentliga servicegivare som mellan kom-

mersiell och offentlig service där så är ändamålsenligt.

En lärande politik

Kunskaper och erfarenheter på regional, nationell och europeisk nivå ska användas för att utveckla politiken. Uppföljningar och utvärderingar ska i större utsträckning än i dag bidra till att utveckla lärandet inom politiken och politikens strategiska inriktning. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) ska därför enligt regeringen genomföra utvärderingar av insatser och analyser av förutsättningar för utveckling och hållbar tillväxt i gles- och landsbygder, små och medelstora städer samt storstadsområden, inklusive tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i servicegläsa områden.

Till skillnad från tidigare programperioder då de regionala strukturfondsprogrammen utvärderades vid tre tillfällen, kommer programmen under den nuvarande programperioden att utvärderas kontinuerligt. Detta kommer enligt regeringen att ge möjligheter till ett ständigt pågående lärande och förbättringsarbete.

För att främja lärandet har Tillväxtverket i uppdrag att delta i, samordna och följa upp strategier och program inom det regionala tillväxtarbetet. Tillväxtverket ska också tillhandahålla arenor för erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan aktörer på nationell och regional nivå.

2.8 Budgetförslag

2.8.1 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tabell 2.21 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	1 469 853	Anslags-sparande	-12 431
2009	Anslag	1 545 837 ¹	Utgifts-prognos	1 498 664
2010	Förslag	1 495 837		
2011	Beräknat	1 495 837		
2012	Beräknat	1 495 837		

¹Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Det totala utfallet för 2008 uppgick till cirka 1 470 miljoner kronor. Liksom de närmast föregående åren har anslagskrediterna utnyttjats på ett antal anslagsposter så att det totala överföringsbeloppet är negativt. Det totala disponibla överföringsbeloppet från 2008 till 2009 uppgår till cirka -12 miljoner kronor.

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* uppgår till cirka 1 546 miljoner kronor för budgetåret 2009. Utgiftsprognosen för 2009 är cirka 1 499 miljoner kronor.

Anslaget avses användas för regional och central projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag, såddfinansiering, ersättning för vissa kreditförluster i stödområde B, stöd till kommersiell service, viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet, m.m.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 2 600 miljoner kronor under 2011–2018.

Tabell 2.22 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012-2018
Ingående åtaganden	1 857 110	1 857 460	1 991 289		
Nya åtaganden	1 450 595	1 622 876	1 546 318		
Infriade åtaganden	-1 450 245	-1 489 047	-1 500 930	-1 462 997	-573 680
Utestående åtaganden vid årets slut	1 857 460	1 991 289	2 036 677		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 700 000	2 600 000	2 600 000		

Regeringens överväganden

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan län och anslagsposter och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelning av medel mellan länen bör bl.a. behov av medfinansiering av EG:s strukturfonder, stödområdestillhörighet samt särskilda omställningsproblem utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln, med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av tillväxtåtgärder inom ramen för det regionala tillväxtarbetet.

Från och med 2003 kan kommunala samverkansorgan bildas på länsnivå enligt lagen (2002:34) om samverkansorgan i länen. Ett sådant samverkansorgan har uppgifter inom det regionala tillväxtarbetet enligt vad som närmare framgår av lagen. I dag har totalt 14 av landets 21 län kommunala samverkansorgan. I Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Hallands, Dalarnas, Kronobergs, Örebro, Värmlands, Gävleborgs och Västerbottens län har sålunda samverkansorganet processansvaret för det regionala utvecklingsarbetet. I Skåne läns landsting och Västra Götalands läns landsting pågår försöksverksamhet enligt lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning. Landstingen har där i egenskap av regionala självstyrelseorgan ansvaret för det regionala tillväxtarbetet. I övriga län ansvarar, enligt förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete, länsstyrelsen för det regionala tillväxtarbetet.

En mindre del av anslaget avses disponeras av regeringen och Tillväxtverket för bl.a. viss central utvecklingsverksamhet m.m.

Anslaget föreslås minska med 50 000 000 kronor till följd av att det engångsvis tillfördes motsvarande belopp 2009, som ett led i regeringens

arbete med en strategi för att stärka utvecklingskraften på landsbygden och för främst insatser inom kommersiell service.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 495 837 000 kronor för 2010.

Tabell 2.23 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	1 545 837	1 545 837	1 545 837
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-50 000	-50 000	-50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 495 837	1 495 837	1 495 837

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

2.8.2 1:2 Transportbidrag

Tabell 2.24 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	593 657	Anslags-sparande	20 150
2009	Anslag	498 864 ¹	Utgifts-prognos	425 000
2010	Förslag	498 864		
2011	Beräknat	448 864		
2012	Beräknat	448 864		

¹Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggs-budget i samband med denna proposition.

Anslaget avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Utfallet för 2008 uppgick till cirka 594 miljoner kronor. Anslagssparandet vid utgången av 2008 var cirka 20 miljoner kronor, varav cirka 15 miljoner kronor disponeras 2009. Det höga utfallet 2008 beror på att utbetalningarna för första halvåret 2007 blev försenade på grund av att nya regler, efter att ha godkänts av Europeiska kommissionen, trädde i kraft först i december 2007.

Anslaget uppgår till cirka 499 miljoner kronor för budgetåret 2009. Efter förslag i propositionen Tillägg till statsbudgeten för 2008 tillfördes anslaget 50 miljoner kronor (prop. 2007/08:99, bet. 2007/08:FiU21, rskr 2007/08:262) och efter förslag i budgetpropositionen för 2009 tillförde riksdagen 50 miljoner kronor för 2009 och anslaget för 2010 beräknades öka med motsvarande belopp (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:NU2, rskr 2008/09:139).

Utgiftsprognosen för 2009 uppgår till 425 miljoner kronor. Den rådande lågkonjunkturen gör det dock svårt att beräkna det framtida anslagsbehovet.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 498 864 000 kronor.

Tabell 2.25 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	498 864	498 864	498 864
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-50 000	-50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	498 864	448 864	448 864

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10).

2.8.3 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013

Tabell 2.26 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	186 602	Anslags-sparande	1 063 398
2009	Anslag	1 450 000 ¹	Utgifts-prognos	1 273 492
2010	Förslag	1 425 000		
2011	Beräknat	1 450 000		
2012	Beräknat	1 294 000		

¹Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggs-budget i samband med denna proposition.

Utfallet för 2008 uppgår till cirka 187 miljoner kronor. Anslaget för budgetåret 2009 uppgår till 1 450 miljoner kronor och utgiftsprognosen uppgår till cirka 1 273 miljoner kronor.

I statsbudgeten sker utbetalningarna inom regionala utvecklingsfonden till de åtta regionala strukturfondsprogrammen inom målet för regional konkurrenskraft och sysselsättning, för vilka Tillväxtverket är förvaltande och attesterande myndighet, samt till programmet Sverige-Norge inom målet för territoriellt samarbete, där Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltande och attesterande myndighet.

Riksdagen beslutade med anledning av regeringens förslag i 2007 års ekonomiska vårproposition att medlen i de territoriella program där svenska myndigheter administrerar utbetalningar av EU-medel för andra deltagande länders räkning ska hanteras utanför statsbudgeten (prop. 2006/2007:100, bet. 2006/07:FiU21, rskr 2006/07:222).

Utbetalningarna från EG:s andra strukturfond, Europeiska socialfonden, redovisas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Ramen för regionala utvecklingsfonden för programperioden beräknas till cirka 8 746 miljoner kronor för de program som redovisas på statsbudgeten. Ramen för de program som redovisas och förvaltas i Sverige men som hanteras utanför statsbudgeten är cirka 1 901 miljoner kronor (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel). Ramen för programmen som redovisas och förvaltas utanför Sverige är cirka 9 080 miljoner kronor, inklusive ”European Partnership and Neighbourhood Instrument Kolarctic” (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel).

Den valutakurs som ska användas vid beräkning av de finansiella ramarna för programperioden 2007–2013 för de program som hanteras inom statsbudgeten styrs av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EG:s strukturfonder. Regeringen anser att den valutakurs som används vid omräkning av de finansiella ramarna för strukturfonderna löpande måste analyseras och vid behov revideras för att inte differensen ska bli för stor mellan den verkliga kursen och den kurs som regeringen fastställer i förordningen.

Inbetalningarna från EG:s strukturfonder till Sverige har initialt skett genom förskott, som uppgår till fem procent av den totala ramen för regionala utvecklingsfonden, fördelat på två procent 2007 och tre procent 2008. Sverige redovi-

sar sedan faktiska utbetalningar för projekten för att få ytterligare strukturfondsmedel. Inbetalningarna från Europeiska regionala utvecklingsfonden redovisas på inkomsttitel 6313, *Bidrag från EG:s regionalfond perioden 2007–2013*, på statsbudgetens inkomstsida.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013* besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 4 345 000 000 kronor under 2011–2015.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär behov av framtida anslag på högst 4 345 miljoner kronor under 2011–2015. Härmed möjliggörs den beslutstakt inom programmen som regeringen prognostiserar och eftersträvar under rådande konjunktur.

Tabell 2.27 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012-2015
Ingående åtaganden vid årets början	167 509	2 857 648	4 000 538		
Nya åtaganden	2 874 325	2 445 490	1 365 171		
Infriade åtaganden	-184 186	-1 302 600	-1 355 580	-1 372 345	-2 637 784
Utestående åtaganden	2 857 648	4 000 538	4 010 129		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 000 000	4 345 000	4 345 000		

Regeringens överväganden

Ett stort anslagssparande har uppkommit på anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013* eftersom programmen kom igång senare än beräknat och därmed försköts utgifterna framåt i tiden. De budgeterade årliga anslagen behöver enligt regeringen anpassas efter de bedömningar som kan göras kring när utgifterna faktiskt uppkommer på anslaget. Regeringen avser därför att för första gången under

innevarande sjuåriga programperiod dra in huvuddelen av anslagssparandet. Mot bakgrund av detta gör regeringen budgettekniska justeringar i anslaget som innebär att anslagsnivån för 2010 och 2011 ökas jämfört med regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2009. För 2012 bedöms anslagsnivån minska jämfört med 2011 års anslagsnivå.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 425 000 000 kronor.

Tabell 2.28 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	1 450 000	1 450 000	1 450 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-25 000		-156 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 425 000	1 450 000	1 294 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.